

Wemen

Dutch Gender Platform

Jaarverslag
2017

Inhoudsopgave

1.	Directieverslag.....	3
2.	Jaarverslag Raad van Toezicht.....	5
3.	Wat is het doel van WO=MEN, Dutch Gender Network?	7
3.1	Hoe werkt WO=MEN?	7
3.2	Wat is de kracht WO=MEN?.....	8
4.	Wat heeft WO=MEN in 2017 bereikt?	8
4.1	Lobby nationaal.....	8
4.2	Lobby internationaal.....	14
4.3	Gender, Vrede & Veiligheid.....	19
4.4	Nationaal Actieplan 1325	23
4.5	Duurzaam Economische Ontwikkeling.....	26
5.	Hoe is WO=MEN georganiseerd?.....	29
5.1	Leden en ALV.....	29
5.2	WO=MEN organisatie.....	29
5.3	Evaluatie	30
5.4	Rapportage	31
6.	Hoe ziet de continuïteit eruit van WO=MEN?.....	32
6.1	Belangrijkste afwijkingen inkomsten 2017.....	32
6.2	Continuïteit.....	33
7.	Follow up accountantsverslag 2016.....	35
8.	Financiële jaarrekening	36
8.1	Balans	36
8.2	Rekening van baten en lasten	38
8.3	Grondslagen voor de financiële verslaglegging.....	39
8.4	Toelichting op de balans per 31 december 2017	41
9.	Overige gegevens	49
9.1	Statutaire bestemming.....	49
9.2	Accountantsverklaring.....	49
Bijlage	Leden.....	50

1. Directieverslag

Voor u ligt het jaarverslag met jaarrekening van de vereniging WO=MEN¹ Dutch Gender Platform voor het jaar 2017.

Een jaar dat we hebben gezien als overgangsjaar. De overgang naar een nieuwe regering. De overgang van oude meerjarenplannen naar nieuwe meerjarenplannen met meer focus. Een jaar waarin we veel werk hebben gemaakt om de ongelijke (machts) verhoudingen tussen mannen en vrouwen² te agenderen bij diverse gremia door het bewustzijn over de onderliggende oorzaken van genderongelijkheid te vergroten. Een jaar waarin we meer verbinding hebben gelegd tussen internationaal en nationaal beleid door de Sustainable Development Goals (SDG's) als overkoepelend uitgangspunt te nemen voor de uitvoering van ons beleid. SDG5 roept iedereen op om **'Gendergelijkheid te bereiken en alle vrouwen en meisjes mondig te maken'**.

We hebben gedaan wat een platform moet doen: **invloed uitoefenen op beleid in Nederland en wereldwijd, beleid monitoren, kennis delen, krachten bundelen en mensen verbinden en mobiliseren**. We hebben ons het afgelopen jaar weer specifiek ingezet op de thema's Duurzame Steun voor Gendergelijkheid & Vrouwenrechten, Duurzame Economische Ontwikkeling en Gender, Vrede & Veiligheid. We hebben daar vele methoden voor gebruikt passend bij iedere doelgroep zoals: gesprekken, lobby bij Tweede Kamerleden en Politieke partijen, het organiseren van bijeenkomsten van het Gender Meer Partijen Initiatief (GMPI), beïnvloeden van verkiezingsprogramma's, meedoen met NAVO oefeningen, ronde tafelgesprekken over Sustainable Development Goals, het mede-organiseren van de Women March, optreden op conferenties over het belang van vrouwen en leiderschap in organisaties en vooral ook in de rol van kritische waakhond op het gebied van IMVO sectorconvenanten, VN veiligheidsresolutie 1325, integratie van vrouwen in vredesmissies, negatieve gevolgen van (financiële) antiterrorisme maatregelen, etc.

Het afgelopen jaar hebben we een aantal mooie resultaten behaald. Hoofdpijnen zijn:

- = We realiseerden dat gender in de verkiezingsprogramma's kwam en in het nieuwste regeerakkoord is aangegeven dat het speerpuntenbeleid wordt voortgezet als onderdeel van het Nederlands ontwikkelings- en buitenlandsbeleid.
- = We realiseerden in samenwerking met het ministerie van Buitenlandse zaken (Min BZ), de Taskforce Vrouwenrechten en Gender-gelijkheid (TFVG), een nieuw fonds voor diasporaorganisaties en kleine NGO's binnen het NAP 1325, Peace&Security4all.
- = We leverden input voor een gendersensitief *comprehensive approach* in samenwerking met de Ministeries van Defensie en Buitenlandse zaken en het Maatschappelijk Middenveld.
- = We realiseerden dat vrouwenrechten één van de prioritaire thema's is voor de IMVO sectorconvenanten tussen bedrijfsleven, brancheorganisaties, NGO's en overheid.
- = We coördineerden de inbreng en lobby richting de CSW en SDG agenda.
- = We mobiliseerden met partners als Doetank PEER, Fem4All, PAX.
- = Women Peacemakers Program, Hollaback! en Mama Cash ruim 20.000 vrouwen en mannen, jong en oud, tijdens de Women's March Nederland.

¹ WO=MEN Dutch Gender Platform gevestigd aan de Korte Poten 9b in Den Haag, ingeschreven bij de kamer van koophandel in Den Haag onder dossiernummer 27293385

² Ongeacht de seksuele oriëntatie en gender identiteit en expressie en geslachtskenmerken (SOGIESC)

2017 stond vooral ook in het teken van het schrijven van nieuwe (meerjaren) plannen voor zowel het Min BZ als voor het Ministerie van OC&W (Min OCW) met betrekking tot CSW/CEDAW. Daarnaast hebben we ingezet op samenwerking in een strategische alliantie "Samen Werkt Het" met het Min OCW en met WOMEN Inc als penvoeder waarin WO=MEN de internationale component voor haar rekening neemt.

We zijn dan ook heel blij dat we weer met vertrouwen vooruit kunnen kijken naar een betere financiële toekomst voor de komende jaren. Fijn dat ook onze nieuwe accountant, mede dank zij het verkleinen van ons negatieve vermogen, vertrouwen heeft in de continuïteit van de organisatie en een goedkeurende verklaring heeft afgegeven. We zijn heel blij dit jaar af te kunnen sluiten met een mooi positief financieel resultaat van € 35.391. Goed om te zien dat we door de, soms moeilijke, maatregelen die we hebben genomen en de bezuinigingen die we hebben doorgevoerd het ons gelukt is om het negatieve vermogen, wat is opgebouwd vóór 2016, substantieel te verlagen. In 2018 willen we met een nieuwe projectadministratie nog transparanter worden om onze inkomsten en uitgaven direct zichtbaar te maken over de verschillende projecten.

Begin 2017 heeft de Raad van Toezicht besloten tot de invoering van de cao Sociaal Werk. Alle arbeidsovereenkomsten zijn in overeenstemming gebracht met deze cao. De functies zijn vastgesteld en beoordeeld op basis van het functiehuis 'Goede Doelen', als aanvulling op het functiegebouw in de betreffende cao. Alle functioneringsgesprekken hebben eind 2017 plaatsgevonden.

Deze positieve resultaten sterken ons in het vertrouwen dat WO=MEN met al zijn leden een vast en centraal middelpunt blijft voor alle gendervraagstukken in Nederland waarin we kunnen werken in een cultuur die zich kenschetst door solidariteit, openheid, transparantie, professionaliteit en empowerment.

Edith van der Spruit
Directeur WO=MEN, Dutch Gender Platform,

Den Haag, 25 februari 2018

2. Jaarverslag Raad van Toezicht

2017 was een uitdagend en bijzonder jaar voor de Raad van Toezicht (RvT) van WO=MEN. Het eerste volledige jaar met een nieuwe directeur en Raad van Toezicht. De keuze, zoals gemaakt in 2016, voor een RvT in plaats van een bestuur, was ingegeven door de behoefte aan een duidelijkere afbakening van taken tussen directie en explicieter toezicht dan in de vorige jaren. In de nieuwe opzet functioneert de bestuurder als directeur en is zelf volledig verantwoordelijk voor de bedrijfsvoering (binnen de daarvoor gestelde grenzen zoals vastgesteld door de leden).

De organisatorische aanpassing van de aansturing en besturing van WO=MEN blijkt goed te werken. De professionele en eenduidige aansturing van het bureau onder leiding van een capabele directeur heeft geleid tot een plezieriger werksfeer en een duidelijk zichtbaar resultaat, zowel inhoudelijk als financieel. 2017 was dan ook het jaar waarin financieel orde op zaken werd gesteld. Na een paar jaar van financiële perikelen en verlies is 2017 door de reorganisatie en bestuursaanpassing een jaar waarin WO=MEN onder leiding van Edith van der Spruit heeft gewerkt aan het realiseren van financiering van WO=MEN en het maken van concrete financiële afspraken, gebaseerd op een stevige lange termijn visie. Er is een nieuw meerjarenplan opgesteld dat door de RvT is goedgekeurd en dat aan de leden is voorgelegd. Met deze nieuwe strategie is het ook mogelijk meer en andere financieringsbronnen aan te boren. Daarnaast heeft de bestuurder ingezet op het aangaan van strategische allianties om nationaal en internationaal beleid op het gebied van gendergelijkheid en vrouwenrechten vorm te geven.

De RvT is van mening dat prudent is omgegaan met de beschikbare financiële middelen, wat heeft geresulteerd in het verkleinen van het negatieve Eigen Vermogen. De Raad heeft vertrouwen in de continuïteit van de vereniging. Naast een behoedzaam financieel beleid heeft de RvT toezicht gehouden op het naleven van relevante wet- en regelgeving, in overleg met de bestuurder. Zo is elke arbeidsovereenkomst in overeenstemming gebracht met de relevante CAO en is aandacht besteed aan het voorkomen van datalekken. Ook heeft de RvT besloten tot een verandering van accountant.

De Raad van Toezicht is in 2017 zes keer bijeengekomen en heeft zich gebogen over de financiële situatie, en de toekomststrategie en de daarmee samenhangende risico's. Daarnaast heeft de Raad een reglement opgesteld waarin zijn functioneren wordt vastgelegd. In december heeft de Raad een zelfevaluatie gehouden en daarbij vooral aandacht besteed aan de verandering van bestuur naar Raad van Toezicht. Daarnaast zijn er KPI's vastgesteld voor de bestuurder en is een beoordelingscyclus ingezet. Gezien de diverse achtergrond van de leden van de Raad kan geconstateerd worden dat de vereiste deskundigheid die nodig is voor het juist vervullen van de rol aanwezig is. Overigens vindt de Raad dat er onvoldoende diversiteit aanwezig is wat betreft culturele achtergrond. In 2017 heeft de Raad besloten dat een zevenkoppige Raad van Toezicht te groot is voor een organisatie met de grootte van WO=MEN en dat de eerste leden van de RvT die volgens het rooster van aftreden zullen aftreden niet vervangen zullen worden. Wanneer vervanging van leden aan de orde is, streeft de Raad ernaar kandidaten voor te stellen aan de Algemene Leden Vergadering (ALV) met een meer gevarieerde culturele achtergrond.

Met vreugde kunnen we constateren dat 2017 een jaar is geweest waarin WO=MEN door de geweldige inzet van directeur en staf een mooi resultaat heeft geboekt in het realiseren van een organisatie met een inhoudelijk duidelijke visie en een sterk verbeterd financieel resultaat dat bemoedigend is voor de komende jaren.

De Raad van Toezicht bestaat per 31 december 2017 uit de volgende personen:

- = Elise Kant, voorzitter
- = Wilko Brink
- = Elisa de Groot
- = Irene Hemelaar
- = Jeanine Kok
- = Filip Zoetewij

Elise Kant
Voorzitter Raad van Toezicht WO=MEN Dutch Gender Platform

Den Haag, februari 2018

3. Wat is het doel van WO=MEN, Dutch Gender Network?

Voor u ligt het jaarverslag en jaarrekening van WO=MEN, Dutch Gender Platform: het grootste genderplatform in Nederland en uniek in zijn soort in Europa. WO=MEN heeft zich ook het afgelopen jaar weer ingezet in Nederland en wereldwijd voor gelijke machtsverhoudingen tussen vrouwen en mannen, ongeacht seksuele oriëntatie en genderidentiteit.

WO=MEN, Dutch Gender Platform is een vereniging waarin we met een unieke samenstelling van organisaties en individuen de ongelijke (machts) verhoudingen tussen vrouwen en mannen³ wereldwijd op de kaart zetten. Wij vinden dat (machts) ongelijkheid op het gebied van gender zowel een schending van de mensenrechten is als een belemmering voor duurzame ontwikkeling.

3.1 Hoe werkt WO=MEN?

WO=MEN doet wat dit platform moet doen: invloed uitoefenen op beleid in Nederland en wereldwijd, beleid monitoren, kennis delen, krachten bundelen en mensen verbinden en mobiliseren. We hebben ons het afgelopen jaar specifiek ingezet op de thema's Duurzame Steun voor Gendergelijkheid & Vrouwenrechten, Duurzame Economische Ontwikkeling en Gender, Vrede & Veiligheid, waarin we de verbinding maken tussen internationaal en nationaal genderbeleid.

**MAAK GENDERGELIJKHEID
EN VROUWENRECHTEN
PRIORITEIT IN ONS
(INTER)NATIONALE BELEID!**

**VOOR IEDEREEN & WERELDWIJD ONGEACHT SEKSE, GENDER
IDENTITEIT, SEKSUELE VOORKEUR, LEEFTIJD, ACHTERGROND,
RELIGIE, ETNICITEIT OF POLITIEKE VOORKEUR**

women
Dutch Gender Platform

VROUWEN
MOTOR VAN
ONTWIKKELING

1325 / DUTCH
NAP
PARTNERSHIP

De interventies van WO=MEN en haar leden komen direct voort uit de rollen en taken van WO=MEN, zoals de lobbyist & adviseur, het netwerk, de waakhond & activist en de 'linking pin':

— **Lobby & Advocacy:**

Het agenderen, informeren, adviseren en beïnvloeden van maatschappij, ministeries, instituties en politiek.

— **Verbinden & Versterken:**

Het netwerk waarin verbinden en versterken van onze leden en strategische partners centraal staat door hen met elkaar en met relevante activisten, organisaties, academici of bedrijven in contact te brengen.

— **Waakhond:**

Het signaleren van genderongelijkheid en schending van vrouwenrechten, maar ook van de sluitende civiele ruimte, het monitoren van (ontwikkeling en implementatie van) wetten en beleid, het blootleggen van ongelijke machtsrelaties, stereotypering, maatschappelijke en politieke trends, of van hiaten en inconsistentie van beleid.

— **Kennis verzamelen & delen:**

Het beschikbaar maken van onderzoek en adviezen voor beleid, zichtbaar maken van maatschappelijke en politieke trends, toegankelijk maken van de geleerde lessen en goede voorbeelden uit het veld, het vertalen van kennis, onderzoek en ervaring van leden naar advies voor relevante ministeries en/of het Nederlands Parlement.

³ Ongeacht de seksuele oriëntatie, gender identiteit en expressie en geslachtskenmerken. (SOGIESC)

3.2 Wat is de kracht WO=MEN?

De samenstelling van WO=MEN is uniek: circa 50 organisaties en 125 professionals hebben zich verbonden aan WO=MEN. Samen met deze leden, ontwikkelings- en vredesorganisaties, vrouwen- en genderrechtenorganisaties, diaspora, vakbonden, politie, journalisten, kennisinstituten, academici, militairen, ondernemers, studenten en opiniemakers hebben we ons ingezet voor een rechtvaardige wereld waarin gendergelijkheid en de rechten van vrouwen en meisjes worden gerespecteerd.

WO=MEN zet zich al ruim tien jaar in voor zowel een sterk en onafhankelijk genderbeleid binnen het Nederlandse buitenland beleid, als voor de noodzakelijke aandacht voor gender mainstreaming op andere beleidsterreinen. De Sustainable Development Goals (SDG'S) zien we als belangrijk overkoepelend kader en belangrijke vooruitgang op nationaal en internationaal niveau om verantwoordelijkheid te nemen op de samenhang en uitvoering van beleid. SDG5 roept iedereen op om 'Gendergelijkheid te bereiken en alle vrouwen en meisjes mondig te maken', niet alleen als 'stand-alone' doel, maar zeker ook als onderdeel van alle SDG's.

Door de brede samenstelling is WO=MEN beter geïnformeerd en kan als netwerk beter en efficiënter invloed uitoefenen op de besluitvorming dan 'stand-alone' organisaties.

4. Wat heeft WO=MEN in 2017 bereikt?

4.1 Lobby nationaal.

Gelijke rechten tussen mannen en vrouwen is een onderwerp dat permanent onder de aandacht gebracht moet worden. Zonder continue aandacht voor het thema gender in relatie tot handel, defensie, klimaat en buitenlandse zaken zal gender aan belangstelling inboeten en zal er niet veel veranderen in de beweging naar meer gendergelijkheid. We zullen onze inspanningen moeten vergroten zonder te blijven steken bij de instrumentele benadering van *'add women and stir'*. Het instrumenteel inzetten van vrouwen omdat zij behulpzaam kunnen zijn bij het bereiken van bepaalde ecologische, sociale of economische doelstellingen, leidt tot een vervuiling van de *'human-rights'* agenda. Dit kan leiden tot een **'over ons zonder ons'** besluit en leidt tot de ondermijning van gendergelijkheid en vrouwenrechten en zorgt voor een verslechtering van de positie van de vrouw in de maatschappij.

Wij hebben de afgelopen jaren gepleit voor *'transformative justice'* en dat zullen wij de komende jaren blijven doen. Dat wil zeggen het duurzaam aanpakken van onderliggende oorzaken van onrechtvaardigheid en ongelijkheid in de wereld en het zoeken naar de *Key Driving Factors* van transformatie. Ongelijke machtsverhoudingen op basis van sekse, klasse, etniciteit, religie, seksuele geaardheid, huidskleur, beperking en leeftijd liggen ten grondslag aan structureel maatschappelijke problemen.

Pleiten voor *transformative justice* doen we door het monitoren van het Nederlandse buitenlandbeleid en het beïnvloeden daarvan waar en wanneer nodig met de Politieke Lobbywerkgroep.

In 2017 heeft de Politieke Lobbywerkgroep zichzelf de volgende vier doelen gesteld:

- 1) Vastleggen van gendergelijkheid en vrouwenrechten in verkiezingsprogramma's en regeerakkoord
- 2) Duurzame financiering voor vrouwenrechten en gendergelijkheidsorganisaties op de politieke agenda
- 3) Genderchecker introduceren
- 4) Samenhangend genderbeleid realiseren en gendermainstreaming versterken

Doelstelling 1: Vastleggen van gendergelijkheid en vrouwenrechten in verkiezingsprogramma's en regeerakkoord

Het jaar 2017 stond voor WO=MEN en haar leden grotendeels in het teken van de **parlementsverkiezingen en het vormen van een nieuw kabinet**. WO=MEN en haar leden hebben in aanloop naar de Tweede Kamerverkiezingen de politieke analyses en peilingen op de voet gevolgd, vroegtijdig een poweranalyse gemaakt en kandidaat Kamerleden en partijbesturen van verschillende politieke kleuren benaderd en gevoed met genderkennis. Daarnaast hebben WO=MEN en haar leden zich ingespannen voor diepere bewustwording en begrip van gender thema's op alle vlakken van internationale samenwerking (defensie, economie en handel, vrede en veiligheid, klimaat, etc.).

De Politieke Lobbywerkgroep heeft zich ingezet op het vastleggen van gendergelijkheid en vrouwenrechten in verkiezingsprogramma's en regeerakkoord met als concrete resultaten:

- = Stevige verankering van gendergelijkheid en vrouwenrechten in de verkiezingsprogramma's van de volgende vijf politieke partijen: VVD, CDA, PvdA, D66 en Groen Links.
- = Toezegging van formateur G. Zalm dat vrouwenrechten en gendergelijkheid worden meegenomen in de onderhandelingen voor een nieuw regeerakkoord.
- = Gendergelijkheid en vrouwenrechten maken onderdeel uit van het buitenlandbeleid en dat SDG's gezien worden als overkoepelend kader.

hetnieuwe.viceversaonline.nl

Laila Ait Baali, politiek coördinator van WOMEN, Dutch Genderplatform

Nederland is een open samenleving en sterk verbonden met de rest van de wereld. Meer dan ooit is het belangrijk dat de grondoorzaken van armoede, ongelijkheid, uitsluiting en conflict worden bestreden in arme en fragiele landen. Dit betekent ook het bestrijden van uitsluiting en ongelijkheid op basis van sekse en gender. WO=MEN adviseert daarom gendergelijkheid en vrouwenrechten te prioriteren in het buitenlandbeleid en daarvoor voldoende financiële middelen ter beschikking te stellen. Dat draagt bij aan een rechtsvaardige, veilige én duurzame wereld. Maatschappelijke organisaties, en vrouwenorganisaties in het bijzonder, die met meisjes, vrouwen, jongens en mannen in deze landen samenwerken aan stabiliteit, gelijkheid, zelfstandigheid en keuzevrijheid, beschikken over kennis en ervaring die van belang zijn voor een buitenlandbeleid dat minister Kaag voorstaat.

Vrouwenrechten en gendergelijkheid

Gelijkheid tussen mannen en vrouwen is nog nergens ter wereld bereikt. Op het gebied van onderwijs en gezondheidszorg is de kloof tussen mannen en vrouwen de laatste decennia kleiner geworden, maar over het algemeen is de vooruitgang langzaam. Nog steeds heeft één op de drie vrouwen in de hele wereld gedurende haar leven te maken met geweld. Dit komt meestal van de partner, maar ook op de werkvloer of in de publieke ruimte. In sommige landen, vooral waar conflicten woeden, loof dat aantal op tot twee op de drie vrouwen en meisjes. Ook als het gaat om politieke participatie en economische zeggenschap is er wereldwijd sprake van ongelijkheid tussen mannen en vrouwen. Om deze status quo te doorbreken moeten er betere randvoorwaarden voor vrouwenrechten en gendergelijkheid komen.

Nederland richt zich op het versterken van maatschappelijke organisaties die zich inzetten voor vrouwenrechten en op het bevorderen van vrouwelijk leiderschap. Deze organisaties en individuele vrouwenrechten verdedigers spelen een cruciale rol bij het aanjagen, agenderen en monitoren van vrouwenrechten en gendergelijkheid. In 2018 wordt gestreefd naar het versterken van 200 maatschappelijke organisaties die werkzaam zijn op het gebied van gendergelijkheid. Via deze weg beoogt Nederland dat vervolgens 200 publieke instanties en bedrijven in ontwikkelingslanden actie ondernemen voor verbetering van vrouwenrechten en gendergelijkheid. Daarnaast zet Nederland in op internationale genderdiplomatie, zowel bilateraal als in de multilaterale fora, en op betere integratie van gender in het gehele buitenlandbeleid en in de programma's die hieraan uitvoering geven. Op deze manier wil Nederland wereldwijd bijdragen aan versterking van vrouwenrechten en gendergelijkheid.

MAAK GENDERGELIJKHEID EN VROUWENRECHTEN PRIORITEIT IN ONS (INTERNATIONALE BELEID)

VOOR IEDEREEN & WERELDWIJD ONGEACHT SEKSE, GENDER IDENTITEIT, SEKSELE VOORKEUR, LEEFTIJD, ACHTERGROND, RELIGIE, ETHNICITEIT OF POLITIEKE VOORKEUR

INTERNATIONALE SAMENWERKING	DEMOCRATIE	DIPLOMATIE	VERDE & VEILIGHEID
<p>VROUWEN EN MENSENRECHTEN</p> <p>WOMEN EN HUMAN RIGHTS: PRIORITEIT IN ONS (INTERNATIONALE SAMENWERKING)</p> <p>WOMEN EN HUMAN RIGHTS: PRIORITEIT IN ONS (INTERNATIONALE SAMENWERKING)</p>	<p>POLITIEKE PARTICIPATIE</p> <p>POLITIEKE PARTICIPATIE: VORM GELIJKHEID EN VERSTERKT DE VOORUITGANG VAN VROUWENRECHTEN EN GENDERGELIJKHEID</p> <p>YES NO</p>	<p>OPLOSSING EN HILDE</p> <p>OPLOSSING EN HILDE: BILATERALE EN MULTILATERALE SAMENWERKINGEN</p> <p>OPLOSSING EN HILDE: BILATERALE EN MULTILATERALE SAMENWERKINGEN</p>	<p>PREVENTIEVE GENDER</p> <p>PREVENTIEVE GENDER: AANpak van geweld tegen vrouwen en meisjes</p> <p>PREVENTIEVE GENDER: AANpak van geweld tegen vrouwen en meisjes</p>
<p>GENDER EQUALITY ISN'T JUST THE RIGHT THING TO DO, IT IS THE SMART THING TO DO.</p>			
<p>JUST NU, TEHIDEN VAN...</p> <p>MAKELIJKER TOEGANG TOT VROUWENRECHTEN</p> <p>AFSLUITEN VAN HET VERBOD OP VROUWENRECHTEN</p> <p>VERSTERKEN VAN VROUWENRECHTEN</p> <p>TRADITIONELE ROLES</p>			

women

De volgende activiteiten hebben geleid tot of bijgedragen aan deze resultaten:

- = Gesprekken voeren met vertegenwoordigers van internationale afdelingen van verschillende politieke partijen.
- = Moties indienen voor het concept verkiezingsprogramma's tijdens Ledenvergaderingen.
- = Bijeenkomsten organiseren met 6 kandidaat Tweede Kamerleden teneinde kennis te vergroten over het belang van gendergelijkheid en vrouwenrechten in het brede buitenlandbeleid.
- = Ontbijtsessie organiseren met 6 Tweede Kamerleden woordvoerders BuHaOs, Emancipatie, Defensie, Buitenlandse Zaken om hun kennis over gendergelijkheid en vrouwenrechten te vergroten.

- = Gender MPI organiseren met de inmiddels minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking (BuHaOs) Sigrid Kaag over het belang van gendergelijkheid en vrouwenrechten in het brede buitenlandbeleid.
- = Infographic opstellen: Maak gendergelijkheid een prioriteit van het brede buitenlandbeleid.
- = Infographic overhandigen aan de onderhandelaars van het regeerakkoord.
- = Eén van de 35 adviezen schrijven via Vice Versa aan de minister van BuHaOs om gendergelijkheid en vrouwenrechten stevig te verankeren in het brede buitenlandbeleid.

Doelstelling 2: Duurzame financiering van vrouwenrechten en gendergelijkheidsorganisaties

De politieke lobbywerkgroep heeft naast de nationale ontwikkelingen de internationale tendensen niet uit het oog verloren. Wereldwijd neemt de financiële en politieke ruimte in rap tempo af voor vrouwenrechten- en gendergelijkheidsorganisaties. Organisaties die het niet schuwen om gevoelige thema's aan te kaarten, zoals gelijke deelname aan politieke besluitvormingsprocessen of seksuele en reproductieve rechten, in bijvoorbeeld landen met een zwak bestuur en/of etnische problematiek en/of politieke spanningen. Dan is het uiterst belangrijk dat juist deze *movers and shakers* voldoende politieke rugdekking én financiële slagkracht hebben om hun werk te blijven doen en hun waakhondfunctie te kunnen blijven vervullen. Aangezien deze organisaties van hun eigen nationale overheden geen steun krijgen, sterker nog de nationale overheden voeren actief lobby tegen deze organisaties door bankrekeningen te bevriezen, kantoren te sluiten, (seksueel) geweld te gebruiken, etc., zijn deze organisaties aangewezen op buitenlandse fondsen, zoals die vanuit de Nederlandse overheid.

WO=MEN en haar leden hebben geconstateerd dat juist de vrouwen- en gendergelijkheidsorganisaties, moeilijk tot geen toegang hebben tot deze fondsen, vanwege de drempelcriteria en de immer stringenter verantwoordingsmechanismen. Deze ontwikkeling is funest voor de vrouwen- en gendergelijkheidsorganisaties. Deze organisaties, die een onmisbare en aanjagende rol vervullen als het gaat om gendergelijkheid en vrouwenrechten, komen in een financiële deadlock-situatie terecht. Helaas heeft ons lid Women Peacemakers Program, na 20 jaar van waardevol werk, hierdoor noodgedwongen haar deuren eind december 2017 moeten sluiten.

Samen met organisaties binnen het Count Me In! Consortium (CMI!) is er aandacht gevraagd voor deze problematiek. Dit feministisch consortium wordt gevormd door CREA, Just Associates (JASS), AWID, Urgent Action Fund en MamaCash in *the lead*. Als strategisch partner adviseert en versterkt WO=MEN het consortium op o.a. duurzame financiering van vrouwenrechtenorganisaties.

Resultaten:

- = Grotere bewustwording van Tweede Kamerleden over de problematiek van de krimpende politieke en financiële ruimte voor de vrouwenrechten- en gendergelijkheidsorganisaties.
- = Motie over directe toegang tot subsidiekanalen voor vrouwenrechtenorganisaties:

We hebben dat gedaan door het:

- = Organiseren van **inhoudelijke sessies** met de WO-MEN leden;
- = Leveren **van input** tijdens de tweejaarlijkse bijeenkomst met CMI!-partners;
- = Opstellen van **de brandbrief**: de huidige financieringssysteematiek is funest voor vrouwenrechten- en gendergelijkheidsorganisaties;
- = Organiseren van **expertmeeting** met Jelmer Kamstra DSO over sociale transformatie vs managerial theorie en;
- = Leveren **van input aan het Vice Versa** artikel dat is gewijd aan de weeffout in de financieringssysteematiek voor o.a. vrouwenrechten- en gendergelijkheidsorganisaties.

WO=MEN en haar leden realiseren zich terdege dat deze problematiek niet van vandaag op morgen is opgelost. In 2018 zullen de gesprekken met politici en beleidsambtenaren worden voortgezet om uiteindelijk tot een duurzame oplossing te komen.

Doelstelling 3: Genderchecker

In 2017 is er onderzoek gedaan **of aangenomen moties en toezeggingen ook daadwerkelijk zijn uitgevoerd**. Na alle behaalde successen van de afgelopen jaren is het zaak om toe te zien op de implementatie van bestaand beleid. Hiervoor is de **genderchecker** geïntroduceerd.

Resultaat:

- = Introductie van de genderchecker, met een overzicht van de moties en toezeggingen. WO=MEN en haar leden kunnen gebruik maken van de genderchecker om in te zien wat er in het verleden reeds is gedaan op gendergelijkheid en vrouwenrechten in relatie tot beleidscoherentie, duurzaamheid, maatschappelijk verantwoord ondernemen, conflict, etc.

Doelstelling 4: Samenhangend genderbeleid en Gendermainstreaming

WO=MEN en haar leden hebben zich ingezet om voldoende politieke aandacht te krijgen voor gender en gender te integreren in het brede buitenlandsbeleid (d.w.z. ontwikkelingssamenwerking, mensenrechten, handel, defensie etc.) Daarvoor is een samenhangend genderbeleid onmisbaar. De Inspectie Ontwikkelingssamenwerking en Beleidsevaluatie (IOB) publiceerde in 2015 een rapport over hun onderzoek naar het Nederlandse internationale genderbeleid⁴. Het onderzoek richtte zich op de Nederlandse bijdrage aan vrouwenrechten en gendergelijkheid wereldwijd en specifiek in dertien partnerlanden, o.a. werd daarin meegenomen de resultaten van het NAP 1325. De conclusie van de IOB is dat er veel wordt gedaan op gendergelijkheid en vrouwenrechten, maar dat de uitkomsten versnipperd zijn. In 2017 heeft de OESO/DAC Peer review een soortgelijke conclusie getrokken. De OESO/DAC stelt onder andere voor om een coherente toepassing van gendergelijkheid en vrouwenrechten.

WO=MEN publiceerde daarop een reflectie waarin we hebben aangegeven de gemaakte aanbevelingen te onderschrijven. Daarnaast hebben we aanbevolen om een samenhangend genderbeleid – een **genderbeleidskader** – te ontwikkelen. Zodat gendergelijkheid en vrouwenrechten worden geïntegreerd in prioritaire beleidsterreinen en een vast onderdeel worden van het Rijksbrede Buitenland beleid. Ook stelden we dat de elementen om gendergelijkheid, zoals samenwerking met vrouwenrechtenorganisaties, genderanalyses, *monitoring and evaluation* en diplomatieke inzet, nader moeten worden gespecificeerd.

Resultaten:

- = Motie Kuik met een stevige oproep voor een samenhangend genderbeleid, naar aanleiding van de uitkomsten van de OESO/DAC Peer Review. Motie is onderdeel van beleid geworden.

⁴ 'Gender sense & sensitivity: Policy evaluation on women's rights and gender equality (2007-2014)

- = Motie met een verzoek aan de minister van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking om de voortrekkersrol als het gaat om vrouwenrechten en SRGR voort te zetten en in de beleidsnota specifiek in te gaan op de financiering van deze thema's.

- = Toezegging van de minister van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking dat Nederland zal blijven investeren in een internationaal beleid met een sterke focus op vrouwen en meisjes.
- = Het genderbudget is niet gekort.
- = Woordvoerders Buitenlandse Zaken hebben hun kennis rond krimpemde politieke en financiële ruimte voor vrouwelijke mensenrechtenverdedigers vergroot en zetten zich in om vrouwenrechten als thema op te nemen in het Mensenrechtenfonds.

We hebben dat gerealiseerd door het:

- = Organiseren van **inhoudelijke sessies** met de WO-MEN leden.
- = Opstellen van 2pagers over het belang van gendergelijkheid en vrouwenrechten in het brede buitenlandbeleid.
- = Opstellen van lobbybrieven om te komen tot een samenhangend genderbeleid.
- = Organiseren van gesprekken met TK leden.

De Internationale Alliantie van politici.

Om ervoor te zorgen dat niet alleen in Nederland maar ook in andere landen gender op de politieke agenda blijft, is in het jaarplan 2017 opgenomen dat WO=MEN en haar leden de samenwerking tussen nationale en internationale politici willen versterken, vooralsnog met specifieke focus op de Arabische regio. Deze Internationale Alliantie van politici volgt dezelfde werkwijze als het nationale Gender MPI. Door verschillende thema's te bespreken vanuit een genderperspectief met activisten en internationale politici worden kennis en ervaring wederzijds gedeeld.

Het doel van de Internationale Alliantie.

De Internationale Alliantie kent een drietal doelen.

Ten eerste is er een grote vraag van vrouwelijke mensenrechten activisten en politici in de MENA om te weten hoe zij een betekenisvolle rol kunnen spelen tijdens belangrijke politieke besluitvormingsprocessen, om uiteindelijk waardevolle bijdrage te leveren aan het opbouwen van hun

eigen rechtsstaat. Zij willen niet langer aan de zijlijn staan, maar meepraten over de toekomst van hun land. Politici in Europa kunnen met hun kennis en ervaring uitleggen wat er nodig is voor inclusief leiderschap, opbouw van de rechtstaat en bescherming van de mensenrechten. Tegelijkertijd willen Europese politici uit eerste hand horen waar vrouwen tegen aanlopen gedurende democratiseringsprocessen.

Ten tweede heeft de alliantie tot doel om kennis en ervaring te bundelen. Er wordt namelijk al veel uitgewisseld tussen bijvoorbeeld Nederlandse politici en vrouwelijke mensenrechtenactivisten uit de Arabische regio, maar dat is veelal ad hoc.

Tot slot is er aan weerszijde behoefte om relaties te bestendigen, waarbij politici in Europa en activisten uit de MENA een duurzame relatie aangaan.

Vooralsnog is er geen fonds gevonden voor dit initiatief. In 2017 hebben er wel vergevorderde gesprekken plaatsgevonden met maatschappelijke organisaties, ambassades, activisten, politici en beleidsambtenaren. In 2018 zullen deze gesprekken worden voortgezet.

4.2 Lobby internationaal.

WO=MEN heeft zich ook in 2017 gericht op de diverse processen om de internationale agenda op gendergelijkheid te beïnvloeden en te versterken:

- = Coördinatie en versterking van het proces rondom de Commission on the Status of Women (CSW);
- = Agenderen en monitoren van Sustainable Development Goals (SDG) raamwerk, waarbij we gendergelijkheid en het bereiken van SDG 5 in Nederland en wereldwijd op de kaart zetten.

Doelstelling 5: Lobby internationaal:

1. Coördinatie CSW proces

WO=MEN heeft in 2017 samen met Atria en de NVR de samenwerking gecoördineerd en de input geleverd aan de Nederlandse overheidsdelegatie (die de onderhandelingen namens Nederland tijdens de CSW onderneemt) en het Nederlands maatschappelijk middenveld.

In 2017 hebben we geconstateerd dat regeringsdelegaties uit conservatieve landen (onder andere Polen, Hongarije, maar ook van de African Group en Holy See) en conservatieve NGO's (onder andere C-FAM, een ultra-conservatieve pro-family organisatie, maar ook de aanhangers van het Vaticaan) zich steeds meer laten horen tijdens de CSW en de onderhandelingen vertragen.

Tijdens deze eerste CSW onder de regering Trump heeft de Nederlandse overheid het **SheDecides initiatief** van minister Ploumen volop gepromoot. Dit wereldwijde initiatief, als reactie op het intrekken van fondsen van de regering Trump, is gericht op het recht van vrouwen om vrij en zelf te beslissen of, wanneer en hoeveel kinderen ze krijgen. Dit riep wel reactie op door de pro-life en pro-family lobby, onder andere CitizenGo. Tijdens de CSW lanceerden ze een petitie waarin ze lidstaten vroegen het SheDecides initiatief van minister Ploumen niet te steunen. Daarnaast werd een petitie voorgesteld waarin lidstaten gevraagd werden ervoor te zorgen dat abortus en gerelateerde onderwerpen buiten de tekst van de *Agreed Conclusions* van de CSW zou worden gehouden. Hun hoogtepunt was de lancering van hun "free speech bus tour" in New York, een anti-transgender campagne die eerder al in Madrid verboden werd.

Ook dit jaar werd duidelijk dat **Shrinking Space** groter wordt voor het maatschappelijk middenveld wereldwijd. Ten eerste door het **inreisverbod** van de regering Trump⁵. Hoewel op het laatste moment ingetrokken, konden ngo-vertegenwoordigers uit een aantal landen toch niet naar New York afreizen om aan de CSW deel te nemen, terwijl het wel over hen ging. Daarnaast werden alle NGO-vertegenwoordigers de tweede week, toen de onderhandelingen in volle gang waren, het VN-gebouw uit geëscorteerd. Gelukkig hebben een aantal landen, waaronder Nederland, zich hard gemaakt dat het maatschappelijk middenveld de andere dagen wel mocht blijven.

Het thema van de CSW dit jaar was: *Women's economic empowerment in the changing world of work.*

Belangrijkste resultaten van WO=MEN in 2017 zijn:

- = **Goed geïnformeerde Nederlandse delegatie** vanuit Nederlands maatschappelijk middenveld om op goede manier te kunnen onderhandelen op de CSW op het prioriteitsthema '**economic empowerment**' en dan specifiek op robotisering van de samenleving, lage participatie vrouwen in Science, Technology, Engineering, Mathematics (STEM) sectoren, het belang van economische onafhankelijkheid.
- = **Goed geïnformeerde Nederlandse delegatie** op de algemene thema's als Women's Rights, Klimaat & Gender, Vluchtelingen & Gender, Sexual and Reproductive Health and Rights (SRHR) and Sexual Orientation and Gender Identity and Expression en Sex Characteristics (SOGIESC) met als doel dat '*agreed language CSW*' progressief blijft.
- = In november 2018 is het besluit genomen dat een **NGO vertegenwoordiger lid wordt van de officiële Nederlandse delegatie naar de CSW.**

We hebben dit bereikt via:

- = Het organiseren van bijeenkomsten voorafgaand, tijdens en na de CSW voor maatschappelijke organisaties in Nederland die zich inzetten voor gendergelijkheid zodat de internationale ontwikkelingen op het terrein van gendergelijkheid worden gedeeld.
- = Opstellen van contactenlijsten en overzichten van events voor zowel de ministeries als het maatschappelijk middenveld.
- = Het verzamelen en formuleren van een set aanbevelingen voor de Nederlandse regering in het kader van de CSW.
- = Het inhoudelijk ondersteunen van het diplomatieke werk van Min OCW bij internationale gremia door middel van o.a. coördinatie en lobby tijdens de CSW. O.a. beleidsinput op zero draft en in de vorm van het bieden van inhoudelijke expertise in New York.
- = Actieve publieke communicatie o.a. via sociale media.
- = Organisatie van dagelijkse briefings voor de overheidsdelegatie en het maatschappelijk middenveld tijdens de CSW.
- = De lobby van WO=MEN om aandacht te vragen in Nederland voor alle vrouwen en mannen die niet naar de Verenigde Staten af konden reizen door het zogenaamde 'inreisverbod' die de regering Trump had ingesteld.
- = Internationale monitoring door o.a. c contacten te onderhouden met diverse actoren in Nederland, Europa en wereldwijd, zoals in Latijns-Amerika, de MENA regio, Azië en Afrika, en de Verenigde Staten.
- = Versterken van de contacten met WIDE+ (Feminist network transforming global economy and development), de European Womens lobby, EIGE (European Institute for Gender Equality), de Raad van Europa en Europeans People Party (EPP) WOMEN.

---

⁵ 27 januari 2017 tekende president van de Verenigde Staten Donald Trump een decreet (Executive Order 13769) dat een inreisverbod inhield voor groepen burgers uit enkele in meerderheid islamitische landen. Het decreet verbiedt het inreizen van burgers uit Irak, Iran, Libië, Somalië, Soedan en Jemen naar de Verenigde Staten.

- = Actieve lobby bij de overheidsdelegatie om NGO vertegenwoordiger op te nemen in officiële delegatie.

2. Sustainable Development Goals Raamwerk

In 2017 heeft WO=MEN, samen met andere vrouwenrechten- en genderorganisaties, **genderongelijkheid** in alle Sustainable Development Goals (SDG's) zichtbaar gemaakt. Ondanks dat **gendergelijkheid en empowerment voor alle vrouwen en meisjes** nu een *'stand-alone'* goal is, maakt gender deel uit van alle SDG's. WO=MEN is verheugd te zien dat de Nederlandse overheid de SDG's een belangrijk raamwerk vindt om ontwikkeling te monitoren en te meten. Bij het ministerie van Buitenlandse Zaken is een coördinator benoemd om zowel binnen het ministerie als op de ambassades en tussen de verschillende ministeries een goede organisatiestructuur op te zetten voor een effectieve samenwerking, nationaal en wereldwijd. Daarnaast is er het SDG Charter. Opggericht in 2013 is het Charter opgezet om in Nederland een ambitieuze, positieve agenda rondom de SDG's te ontwikkelen. Het Charter trekt veel belangstelling en is tot nu toe ondertekend door 80 bedrijven, NGO's, kennisinstellingen en anderen, die samen willen werken aan het behalen van de SDG's.

In 2017 heeft Nederland vrijwillig een review laten houden door de VN op de voortgang van verschillende SDG's tijdens het High Level Political Forum dat heeft plaatsgevonden in juli 2017 in New York. SDG 3 en SDG 5 en SDG 6 maakten deel uit van deze review.

In 2017 hebben we bijgedragen aan **het versterken van de bewustwording van Nederlandse politici om een duidelijke voortrekkersrol te willen blijven spelen in het agenderen van SDG 5, gendergelijkheid en empowerment van vrouwen en meisjes** en deze doelen ook te prioriteren in alle SDG's, via:

- = Actieve lobby en coördinatie van de input, samen met Rutgers, kenniscentrum seksualiteit, voor de *Voluntary National Review* van de Nederlandse overheid op SDG 3, 5, en 6 vanuit het Nederlands Maatschappelijk Middenveld richting de Verenigde Naties.
- = Actieve deelname en inleiding SDG5 van WO=MEN op de SDG Summit van 25 september.
- = Input geleverd voor en deelgenomen aan het SDG rondetafelgesprek in de Tweede Kamer over de waardevolle betekenis van *gender mainstreaming* en *gender stand alone*. De aanbevelingen worden meegenomen door de SDG5 Adoptieouders.
- = Lidmaatschap van WO=MEN van de SDG Charter.

Doelstelling 6: Draagvlakversterking in de Nederlandse samenleving

Gelijk=Anders

In 2016 heeft WO=MEN, als penvoerder van het Gelijk=Anders initiatief, acties ondernomen om een evenement op touw te zetten om aandacht te vragen voor de politieke verkiezingen van 2017. De Agenda voor de Toekomst 2030 is nog steeds heel actueel. Daarom achtten we het van wezenlijk belang opvolging te geven aan de tien ambities die we als gendergelijkheid- en emancipatiebeweging hebben geformuleerd in 2015. Daarnaast was een belangrijke ambitie om de *'first voters'* te bereiken waardoor we een speciaal programma voor en met ROC scholen wilden ontwikkelen.

Dit initiatief werd ondersteund door onze leden, het bredere Nederlands maatschappelijk middenveld en ook door de verschillende ministeries, maar het is helaas niet gelukt om de financiën voor het beoogde evenement bij elkaar te krijgen. Door het Min BZ is aangegeven om begin 2018 te komen met een aangepast voorstel.

We hebben in het kader van Gelijk=Anders wel een tweetal activiteiten financieel en inhoudelijk ondersteund.

- = **Political Catwalk**
- = **Women March**

Political Catwalk is een project waarin jongeren tussen de 15 en 24 jaar worden uitgedaagd kleding te ontwerpen op basis van hun opvattingen over politiek en democratie. Met de hulp van de bekende modeontwerpers Bas Kosters en Sepehr Maghsoudi maken zij outfits voor politici. Deze kleding werd op 16 juli getoond tijdens de Amsterdam Fashion Week. De twintig deelnemers aan het project worden geworven via het Bindelmeer College in Amsterdam-Zuidoost en het ROC van Amsterdam. Elke jongere wordt gekoppeld aan een politicus, waar een outfit voor wordt ontworpen. Political Catwalk is een initiatief van Stichting F6 en heeft als doel jongeren op een nieuwe manier naar politiek en democratie te laten kijken. Ook worden tijdens het project vaardigheden gestimuleerd als presenteren, samenwerken, organiseren en ontwerpen. Onder andere de volgende Tweede Kamerleden hebben meegedaan aan dit project: Kirsten van den Hul (Tweede Kamerlid, PvdA), Michel Rog (Tweede Kamerlid, CDA), Suzanne Kröger (Tweede Kamerlid, Groen Links) naast een aantal lokale bestuurders.

Resultaat van 2017 is dat het thema gendergelijkheid leidend is geweest in de ontwerpen van de jongeren, waaronder **de vrouwensymbool-jurk** gedragen door Kirsten van den Hul die de eerste prijs heeft gewonnen.

We hebben dit bereikt via:

- = Samenwerking met F6.
- = Actieve matchmaking ontwerpers ROC en politici.

Women's March

WO=MEN heeft in 2017 actief bijgedragen aan de organisatie van de Women's March in Den Haag op 21 januari en 11 maart in Amsterdam.

De dag na presidentsverkiezing in de Verenigde Staten en dus de verkiezing van president Trump in het najaar van 2016 werd de protestactie geïnitieerd door het maken van een event in een besloten Facebook-groep door de Hawaïaanse Teresa Shook. Dit leidde tot duizenden reacties van mensen die deel wilden nemen aan de mars en is vervolgens viral gegaan waardoor in enkele weken in 700 steden wereldwijd solidariteitsmarsen georganiseerd werden om zich uit te spreken tegen het seksisme, racisme en het zaaien van verdeeldheid van de

nieuwe president Trump. Zo ook door WO=MEN en partner organisaties.

Resultaten Women's March:

- = Vergroten van bewustwording om je uit te spreken tegen seksisme, racisme en de Nederlandse burger op te roepen te stemmen voor solidariteit & inclusiviteit en tegen verdeeldheid.
- = Women's March Nederland is genomineerd voor de prijs van het 'Consulaat van het Paleis van de Verdraagzaamheid 2017' en heeft de finale behaald.

WO=MEN heeft dat gedaan via:

- = WO=MEN heeft, samen met partners Doetank PEER, Fem4All, Hollaback! en anderen, het initiatief genomen en een Women's March in Den Haag georganiseerd in solidariteit met de Women's Marchers in de Verenigde Staten. In Den Haag hebben ongeveer dan 1.000 mensen meegelopen in de mars van Malieveld naar de Amerikaanse Ambassade.

*Morgen is de Women's March in Den Haag wij spraken
Laila Ait Baali*

- = Media coverage: interview op Omroep Max-Radio 5, artikel in Volkskrant;
- = WO=MEN heeft samen met partners en leden als Doetank PEER, Fem4All, PAX, Women Peacemakers Program, Hollaback!, Oxfam Novib en Mama Cash, en ook Avaaz en leder1, op 11 maart een tweede Women's March georganiseerd in aanloop van de Tweede kamer verkiezingen.
- = Rond de 20.000 vrouwen en mannen, jong en oud, diverse achtergronden, mensen met een beperking, LHBTI enz hebben meegelopen in de mars die ging van de Dam naar Museumplein.
- = Media coverage: ANP, Amsterdam FM, OneWorld, Nieuws.nl, Radio1 – Start, Nu.nl, Het Parool, Telegraaf, Volkskrant, NOS, Hart van Nederland, RTL Nieuws, AT5, FunX.fm, Noordhollands Dagblad, FOK!, Krapuul, Blik op nieuws, Koffietijd (2 items)
- = Op 1 mei heeft WO=MEN namens de Women's March Nederland op de jaarlijkse Manifestatie van de FNV op het Museumplein mogen vertellen hoe de Women's March bijna 20.000 mensen op de been heeft gekregen tijdens de bewegingenfabriek. Bereik ongeveer 250 mensen.

4.3 Gender, Vrede & Veiligheid

Algemeen

In 2017 zette het WO=MEN netwerk zich onverminderd in voor aandacht voor de gendered impact van conflict. De internationale vrouwenbeweging maakt zich al decennia hard voor internationale erkenning van de verschillende veiligheidsbehoeften en perspectieven van vrouwen en mannen voor, tijdens en na conflict. Op 31 oktober 2000 werd dit belang in de internationale context van veiligheid en stabiliteit erkend toen de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties unaniem Resolutie 1325 aannam. Later werd dit nog eens benadrukt met Resoluties 1820, 1888, 1889, 1960, 2106, 2122 en 2242.

Toch blijkt ruim zeventien jaar na UNSCR 1325 de deelname en besluitvorming van vrouwen aan formele vredes- en reconstructieprocessen na veel inspanning nog steeds marginaal. Ook zien we een wereldwijde tendens van militarisering van conflicten en staan in verschillende regio's vrouwelijke mensenrechtenverdedigers, gender justice- en vredesactivisten onder grote politieke en financiële druk. WO=MEN wil meer halen uit het transformatieve potentieel van UNSCR 1325. In 2017 deden we dat:

1. met de werkgroep Gender, Vrede & Veiligheid;
2. door bij te dragen aan meer genderkennis bij de NAVO;
3. samen met het Min BZ via het Nationaal Actieplan 1325.

In het Jaarplan 2017 stelden we ons ook ten doel een programma uit te voeren, genaamd Global Threats, Local Solutions. Dit programma richt zich op het verbinden van (diaspora)vrouwenrechten- en gender justice activisten in Nederland, Europa en (post)conflictgebieden om te komen tot effectievere en betere preventie en oplossing van oorzaken van conflict in Europa en wereldwijd. Dit programma is vooralsnog niet gehonoreerd door een fonds en is dus niet in 2017 gestart en uitgevoerd.

4.3.1 Doelstellingen Werkgroep Gender, Vrede & Veiligheid

Een groot deel van de Nederlandse Gender, Vrede & Veiligheid beweging is vertegenwoordigd in de Gender, Vrede & Veiligheid werkgroep van het WO=MEN platform. De werkgroep bestaat uit ontwikkelings Samenwerkingsorganisaties, diaspora-, vrouwenrechten-, gender justice- en vredesorganisaties en -activisten, academici, ondernemers en (oud)militairen en politie. Een deel van de werkgroep is ook ondertekenaar van het Nationaal Actieplan 1325. De werkgroep focust op het brede Gender, Vrede & Veiligheidsveld en gaat daarbij verder dan de commitments die zijn uitgesproken in het Nationaal Actieplan 1325. De werkgroep fungeert als waakhond van wet- & regelgeving en beleid, zet in op lobby en bewustwording richting politiek en publiek, maar deelt ook onderling en met de internationale gender justice- en vredesbeweging strategieën en kennis.

In 2017 focusten we met de werkgroep op:

1. een sterke gender justice beweging in (post)conflictgebieden;
2. preventie van conflict en steun aan civiele oplossingen van conflict;
3. vergroten genderkennis & bevorderen integrale aanpak militaire & politie missies.

Doelstelling 1: Versterken van lokale, regionale & internationale gender justice & vrouwenrechtenbeweging in (post)conflictgebieden

Wereldwijd kampen vrouwelijke mensenrechten- en vredesactivisten met sociale, politieke en financiële sluitende ruimte. Door politieke en financiële keuzes van donorlanden, waardoor bijvoorbeeld voor kleinere en middelgrote vrouwenorganisaties de directe toegang tot financiering afneemt. Maar ook door afnemende politieke ruimte en strengere regulering. Daarnaast maakt de verbreiding van gewelddadig extremisme en terrorisme in landen zelf het activisten moeilijk tot onmogelijk om te opereren. Het raakt vooral vrouwelijke mensenrechtenverdedigers en gender justice activisten die kritisch zijn naar de gemeenschap en naar regeringen, zowel in Europa als in conflictgebieden. Hun werk als waakhond en advocaat is voor een gezonde democratische rechtsstaat noodzakelijk, maar velen doen hun werk in de marge van de samenleving en lopen soms zelfs persoonlijk gevaar.

Het versterken en faciliteren van toegang van gender justice & vrouwenrechtenactivisten in Europa en (post)conflict tot beleidsmakers en besluitvormers is cruciaal om hun werk te ondersteunen. In 2017 droegen we bij aan **versterken van lobby & advocacy activiteiten van activisten**, via:

- = **Strategische bijeenkomsten**, zoals de heidag met de GVV werkgroep (en meerdere GVV kennis- en lobbybijeenkomsten), strategisch overleg in samenwerking met MamaCash en andere vrouwenorganisaties in NL en internationaal rond sluitende financiële ruimte voor vrouwenrechtenactivisten.
- = **Expertmeetings**, zoals een expertmeeting over de impact van militarisering op gendergelijkheid en de organisatie van genderwerk, een expertmeeting over effectief organiseren van gendergelijkheid in ontwikkelingssamenwerkings programma's door dr. Julliet Hunt en een bijeenkomst met de Colombiaanse mensenrechtenadvocate Olga Silva, een presentatie over de rol van vrouwenorganisaties bij de implementatie van het Nationaal Actieplan 1325 op de nationale Soroptomistendag, en een expertmeeting met de Centre for Civil Society and Democracy (CCSD) gefaciliteerd door Hivos.
- = **(Social media) campagnes en steunbetuigingen**, zoals de campagne tegen verkrachting in Burundi door de jongerenafdeling van de regeringspartij, een campagne tegen het inreisverbod voor diverse nationaliteiten in de VS, steun voor het proces Women on Waves en Clara Wichmann tegen de Staat rond beperkingen op abortus, de Ban the Bomb actie van PAX in New York.

Ook realiseerden we dat **gender justice & vrouwenrechten-activisten & hun organisaties meer toegang hadden tot (inter)nationale beleidsmakers & beslissers**, via:

- = **Ontbijtsessie** met de GVV-werkgroep en (medewerkers van) Kamerleden (o.a. Isabelle Diks en Kirsten van den Hul).
- = **Gesprekken** met leden en lokale activisten waaronder een Colombiaanse mensenrechtenadvocaat en Kamerleden om hen bewust te maken over diverse aspecten of problemen rond GVV.
- = **Coördinatie** van gesprekken en input GVV/NAP-leden en het Min BZ over (on)toegankelijkheid fondsen.
- = **Expertmeeting en position paper** in samenwerking met Cordaid en een delegatie lokale vrouwenrechtenverdedigers en NLse Kamerleden (leden Van Ojik, Belhaj, Yesligoz en Van den Hul) en beleidsmakers vanuit diverse maatschappelijke organisaties en ministeries.

Het is belangrijk dat Nederland zich onder andere via diplomatie inzet voor vrouwelijke mensenrechtenverdedigers in (post)conflictgebieden. En dat diplomatieke posten ter plaatse ondersteuningsvragen van vrouwelijke mensenrechtenactivistes snel en adequaat kunnen behandelen. In 2017 investeerden wij daarom in **bewustwording bij belangrijke diplomatieke posten van het min BZ**, via:

- = **Position paper** over inreisverbod activisten US, waarbij constructief contact geweest met PV in New York daarover;
- = **Workshop** in samenwerking met Min BZ aan ambassades met betrekking tot betere borging van genderkennis en het ondersteunen vrouwelijke mensenrechtenactivisten.

Ten slotte werkten we aan het versterken van de gender justice en vrouwenrechtenbeweging door bij te dragen aan de **bewustwording bij ministeries (BZ, BuHaOs en Financiën), banken en vrouwenrechtenorganisaties over de negatieve (mogelijke) impact van antiterrorisme maatregelen** op het werk van gender justice- en vrouwenrechtenactivisten, via:

- = **Position papers** over het mogelijk negatieve effect van antiterrorisme maatregelen, in samenwerking met met Women Peacemakers Program en Human Security Collective, voor de ministeries van BZ, BuHaOs en Financiën;
- = Bijdragen aan een **expertmeeting** met ambassadeurs en diverse betrokken ministeries;
- = Bijdragen aan een **inputsessie** voor de ministeries van BZ en BuHaOs;
- = Faciliteren van **gesprekken** tussen leden en Kamerleden.

Doelstelling 2: Preventie conflict & civiele oplossingen in hart Nederlands veiligheids- & buitenlands beleid

Om spanningen en conflicten nationaal en internationaal het hoofd te kunnen bieden, is noodzakelijk dat preventie en civiele oplossingen weer een prominente rol krijgen in het Nederlandse veiligheids- & buitenlands beleid. Daar waar conflict nog niet geëscaleerd is, kan Nederland als strategische internationale partner een rol spelen met diplomatieke en OS middelen. Ook in regio's waar gewelddadig extremisme opduikt, is vaker en vroegtijdiger richten op andere vormen van conflictoplossing nodig. Denk aan groeperingen zoals IS, Boko Haram en Al-Shabaab die voet aan de grond kregen in gebieden waar eerder conflictpreventie had kunnen worden ingezet. Gewapende inzet kan spanningen tussen groepen verhogen en daarmee juist bijdragen aan een voedingsbodem voor conflict. Het is essentieel om te blijven investeren in sterke tegenkrachten en netwerken van vrouwen én mannen die strijden tegen alle vormen van gewelddadig extremisme en vóór democratie.

In 2017 droegen we er aan bij dat **de preventie van conflict integraal onderdeel bleef van het Nederlands veiligheids- en buitenlands beleid** en er bovendien **aandacht bleef voor de gendered impact van conflict**, ook tijdens het Nederlands lidmaatschap aan de VN-Veiligheidsraad in 2018, via:

- = **Position papers**, zoals ten behoeve van het Regeerakkoord richting onderhandelende partijen, aan de tijdelijke taskforce Nederlandse zetel VNVR 2018 & de Gendertaskforce aangaande de implementatie van VNVR1325.
- = **Vorbereidende gesprekken en inputsessies** met o.a. het hoofd van de tijdelijke taskforce voor het Nederlandse lidmaatschap in de VN-Veiligheidsraad.
- = **Gesprekken en expertmeetings** met leden en Kamerleden, zoals D66 TK-lid Belhaj bij een bijeenkomst met majoor-generaal Patrick Cammaert over het belang van een integrale benadering van conflict, maar ook met (toenmalig) TK-lid Van Engelshoven over de noodzaak van preventie in veiligheidsbeleid.
- = 2 **Workshops** verzorgd voor het Ministerie van Defensie over civiele en gendersensitieve

oplossingen voor conflict tijdens de conferentie Future Forces 2017.

- = Bijgedragen aan **voorbereidingsessies** van de ministeries van Buitenlandse Zaken, Defensie & Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking rond MINUSMA en de anti-ISIS coalitie.
- = **Inputsessies**, zoals de sessie in samenwerking met CARE, Rutgers en BZ voor de Dutch Relief Alliance om na te gaan hoe gender en SRGR wordt geïmplementeerd in humanitaire programma's.
- = **Quickscan** van het draagvlak van het Nederlands maatschappelijk middenveld voor nieuwe resolutie VN-Veiligheidsraad om extra budget te besteden aan het aantrekken van vrouwelijke *peacekeepers*, in het kader van wereldwijde quickscan Global Network of Women Peacebuilders (conclusie: geen draagvlak in verband met voldoende aanknopingspunten bestaande 8 resoluties gerelateerd aan Vrouwen, Vrede en Veiligheid).
- = Een groot succes was de geslaagde lobby richting de Tweede Kamer om **de toets voor wapenhandel, genderspecifiek** te krijgen. Deze lobby vormt onderdeel van de Count Me In! (CMI!) doelstelling om *gender based violence* tegen te gaan en te werken aan de implementatie van CEDAW. Met een toezegging van de minister om in de vergunningsrapportages voortaan aan te geven hoe wapenhandel mogelijk impact heeft op de rechten en bescherming van vrouwen en meisjes.

Ook realiseerden we **aandacht voor de noodzaak voor extra budget voor conflictpreventie & civiele oplossingen** van conflict, via:

- = De **expertmeeting** en **position paper** in samenwerking met Cordaid en een delegatie lokale vrouwenrechtenverdedigers en NLse Kamerleden (leden Van Ojik, Belhaj, Yesligoz en Van den Hul) en beleidsmakers vanuit diverse maatschappelijke organisaties en ministeries. Hierin vroegen we o.a. extra aandacht en budget voor de geïntegreerde benadering van ons buitenlands beleid (Defensie, Diplomatie & Ontwikkeling).
- = **Gesprekken** met Kamerleden.
- = Binnen het NAP 1325 adviseerden we het ministerie van Buitenlandse Zaken € 450.000 extra beschikbaar te stellen voor o.a. kleinere en middelgrote NAP-ondertekenaars. Dit resulteerde in het **Peace&Security 4 All fund**.

Doelstelling 3: Vergroten genderkennis & bevorderen integrale aanpak militaire & politie missies

Zodra door de Nederlandse overheid besloten wordt om bij te dragen aan een ingreep met militaire middelen, is de geïntegreerde benadering (*comprehensive approach*) essentieel. Militaire operaties moeten goed worden afgestemd met (gender) diplomatieke inzet, noodhulp en ontwikkelings-samenwerking. Maar ook met het lokale maatschappelijke middenveld, waaronder de vaak al actieve lokale en regionale vrouwen-, vredes- en mensenrechtenbewegingen. Deze netwerken in de gemeenschap hebben een sleutelrol in het slagen van een missie. Daarbij is kennis over de impact van conflict en ook van militaire operaties op verschillende groepen van de bevolking essentieel.

Nederland heeft in recente jaren veel ervaring opgedaan met het integreren van gender in missies en operaties. Wij willen dat in de gevallen waar de Nederlandse krijgsmacht of Landelijke eenheid Politie een bijdrage levert - hetzij unilateraal, hetzij in EU, VN of NAVO-verband - wordt ingezet op en bijgedragen aan het verder ontwikkelen, inzetten en uitdragen van die genderexpertise. In 2017 droegen we eraan bij dat wordt **geïnvesteed in gender expertise bij het Nederlands Defensie- & politiepersoneel**, als ook in het hart van de organisatie en op het hoogste niveau bij Beleid & Operatie, via:

- = Voorbereidende **gesprekken** met en **input** op Motie Belhaj (aangenomen!) op monitoren aantal vrouwen bij Defensie (in het kader van Diversiteitsbeleid).
- = **Positon papers** over het Defensie Actieplan 1325 (DAP1325) dat begin 2017 is gelanceerd, dat leidde tot aandacht voor het plan van Kamerleden Belhaj en Eijssink.
- = **Gesprekken** en **kennisdeling** met nieuwe genderadviseurs bij het ministerie van Defensie rond ontwikkeling implementatieplan DAP1325.

Ook droegen we er in 2017 aan bij dat het Nederlands **Defensie– en politiepersoneel verdiepte kennis heeft in de omgang met lokale NGO’s en grassroots (vrouwen)organisaties**, via:

- = 2 **Workshops** voor Defensie en KMAR personeel tijdens conferentie Future Forces 2017 en een **follow up bijeenkomst** over missies in Yemen en Libië.
- = Voorbereiding van en deelname aan **Common Effort 2017** met verschillende WO=MEN leden.

4.3.2 Kennisdeling & training NAVO/Defensie

'Military can fight ISIS, but we need civil organisations to organize stability. Therefore a common effort is needed.'
Commander 1GNC Lt. Gen. Van der Laan tijdens CE2017.

Als onderdeel van het verbeteren van genderexpertise bij de NAVO en Defensie én het verbeterd aansluiten op civiele oplossingen voor vrede tijdens missies, continueerde WO=MEN in 2017 haar bijdrage aan meer genderexpertise en verbeterde beleids- en actieplannen bij de NAVO op Head Quarters (HQ) niveau en gelieerde eenheden. In 2017 droegen we bij aan **verbeterde genderexpertise bij de NAVO zowel op beleidsniveau in het HQ in Brussel als bij the First German/Netherlands Corps (1GNC)**, via:

- = Voorbereiding van en deelname aan **Common Effort 2017** met verschillende WO=MEN leden.
- = Vanuit onze zetel in de Civil Society Advisory Panel on Women, Peace and Security (CSAP) van de NAVO, droeg WO=MEN bij aan de **midterm review van het NATO 1325 policy & actionplan** en schreven we mee aan de Terms of Reference voor de reviewer. Ook stelden we aanbevelingen op voor verbetering dat met relevante stakeholders in alle NAVO lidstaten en *allied countries* is gedeeld.

4.4 Nationaal Actieplan 1325

Een belangrijk onderdeel van het werk van WO=MEN op het gebied van Gender, Vrede Veiligheid is de gedeelde coördinatie van het Nationaal Actieplan 1325 (NAP 1325) met het Min BZ. In dit NAP 1325 staat beschreven hoe het Nederlands maatschappelijk middenveld en de Nederlandse overheid samen met regionale en lokale maatschappelijke organisaties vorm en inhoud wil geven aan de implementatie van VNVR 1325 en aanverwante resoluties van de VN-Veiligheidsraad gericht op Vrouwen, Vrede en Veiligheid.

Het huidige NAP 1325 duurt 4 jaar: 2016-2019. Via het partnerschap tussen het min BZ en WO=MEN wordt al ruim 9 jaar nauw samengewerkt tussen overheidsinstanties, kennisinstututen, ontwikkelingsorganisaties, vredesorganisaties, vrouwenorganisaties en andere betrokkenen. In navolging van de twee eerdere NAP 1325's is dit derde NAP1325 ook in gezamenlijkheid ontwikkeld door ministeries (BZ, BuHa-OS, Defensie, OC&W, V&J), de Nationale Politie en maatschappelijke organisaties. Daarmee is het NAP 1325 bij uitstek een voorbeeld van de geïntegreerde benadering van vredes- en veiligheidsvraagstukken.

Op dit moment zijn ruim 70 maatschappelijke organisaties, 5 ministeries en de Nationale Politie ondertekenaar van het NAP 1325. Er staat daarmee een breed netwerk met veel ervaring. Om het netwerk en andere partners wereldwijd die een NAP willen opzetten, te ondersteunen, stuurden we in 2017 op:

1. een blijvende variëteit aan ondertekenaars;
2. voortzetting van het pilotfonds Small Seeds for Big Baobabs;
3. een kennishub rond de ontwikkeling van NAP's 1325 voor andere landen;
4. versterken van netwerken in Zuidelijke landen;
5. versterkte samenwerking binnen het Nederlandse NAP 1325.

Doelstelling 1: Meer variëteit in ondertekenaars – meer humanitaire organisaties, mensenrechten organisaties en kennisinstututen.

Om VNVR 1325 zo breed mogelijk te kunnen doorvoeren in vredes- en veiligheidsbeleid en – programma's, hebben we in 2017 ingezet op met meer **verbinding met kennisinstututen, mensenrechtenorganisaties en humanitaire organisaties**. Zo beogen we dat humanitaire organisaties standaard gender en 1325 meenemen in hun programma's. Ook beogen we meer binding tussen de mensenrechtenagenda en VNVR 1325, omdat beiden elkaar kunnen versterken. Tot slot werken we aan het dichten van de kloof tussen kennisinstututen, beleidsmakers en activisten. Zodat (academisch) onderzoek beter aansluit op de realiteit van beleidsmedewerkers en activisten. Ook zijn kennisinstututen van meerwaarde in de uitwisseling van kennis en het reviewen van good practices. In 2017 hebben we daarop ingezet via:

- = **Gesprekken en bijeenkomsten** met potentieel nieuwe ondertekenaars.
- = **Begeleiden ondertekening** van 5 nieuwe partners: Centre for Civil Society and Democracy in Syria (CCSD), St. Mukwege Foundation, St. Kompass, Karama Europe en Fem4All.
- = **Vorbereidende gesprekken** met de Universiteit van Amsterdam.

Doelstelling 2: Voortzetting pilotfonds 'Small Seeds for Big Baobabs' voor innovatie en impact

In het voorgaande NAP 1325 (NAP-2) was door en voor kleinere ondertekenaars een voorstel gedaan om te komen tot een pilotfonds, genaamd 'Small Seeds for Big Baobabs'. Met dit fonds, gehonoreerd door het min BZ, konden kleinere en middelgrote NAP-ondertekenaars - die vanwege gebrek aan capaciteit niet konden meedingen met de grote consortia binnen het NAP 1325 - toch bijdragen aan de doelen van het NAP. Het fonds werd beheerd door Cordaid en via Vluchtelingen-Organisaties Nederland (VON) werden de organisaties die daaraan behoefte hadden, ondersteund bij de ontwikkeling van een projectvoorstel en de beheersing en verantwoording ervan.

In 2016 was het fonds uitgeput. Omdat WO=MEN de meerwaarde ziet van actieve bijdrage van een grote diversiteit aan ondertekenaars van het NAP 1325, verzochten wij om voortzetting ervan. In 2017 is een gewijzigde opzet van **het fonds 'Peace&Security 4All'** goedgekeurd. Dit deden we in 2017 via:

- = Voeren en coördineren van **gesprekken** tussen NAP ondertekenaars en het min BZ over het belang van het fonds.
- = Opstellen van **adviezen** over het vervolg van het fonds en toen bleek dat het min BZ geen vervolg van Small Seeds for Big Baobabs wilde, maar wel open stond voor een ander fonds 'Peace4all', advies over de opzet en criteria ervan (met focus op toegankelijkheid voor kleinere en middelgrote

organisaties).

- = **Meedenken** met opzet co-creatie workshopen met Butterfly Works.
- = **Begeleiden** van de 3 consortia die zijn voortgekomen uit de co-creatie workshops en die een projectvoorstel van 2 jaar à € 150.000 hebben ingediend (beschikking op moment van schrijven nog niet bekend).

Doelstelling 3: Kennishub op NAP - WO=MEN en het ministerie van Buitenlandse Zaken zijn de *to go club* voor NAP onderwerpen en verdieping

Vanwege de jarenlange ervaring van WO=MEN en het min BZ rond het gezamenlijk ontwikkelen en uitvoeren van NAP's 1325 worden we regelmatig door vertegenwoordigers van andere landen benaderd voor advies en losse vragen over Nationale Actieplannen rond WPS. In 2017 droegen we verder bij **aan internationale kennisdeling rond de opzet en uitvoer van NAP's 1325**, via onder andere:

- = **Expertsessies** in Dublin voor lidstaten van de EU in april en een EU sessie in Brussel in maart.
- = Een **expertmeeting** met NAP-ondertekenaars van het eerste uur en *Director General of the Canadian Peace & Stabilization Operations Program*, Larisa Galadza.
- = Delen van kennis via **social media** (Twitter, Facebook en website van NAP 1325-www.nap1325.nl).

Doelstelling 4: Versterken netwerken Zuidelijke NAP partners

In veel Zuidelijke landen zetten lokale organisaties en vrouwengroepen zich in om NAP's 1325 van de grond te krijgen. Met wisselende resultaten. Vanwege kennis- en/of capaciteitsgebrek én voortslepend conflict met veel wisselingen van de (politieke en militaire) wacht, is het soms lastig voor maatschappelijk middenveld én overheden om een stevig gefundeerd NAP 1325 te ontwikkelen en uit te voeren. Laat staan in gezamenlijkheid.

WO=MEN zet zich al jaren in voor **kennis- en capaciteitsopbouw bij Zuidelijke NAP partners**, waaronder het geven van trainingen aan Afghaanse, Libische en andere Afrikaanse netwerken over het belang en de opzet van een NAP 1325. In 2017 zette WO=MEN deze rol voort, via onder andere:

- = **Input** te leveren op een delegatie uit Koerdistan/Irak, gefaciliteerd door Hivos.
- = **Expertmeeting** met een Zweeds/Albanese delegatie.
- = **Uitwisseling** kennis en strategieën met CSAP leden via mail, telefonisch en tijdens de jaarlijkse CSAP bijeenkomst.

Doelstelling 5: Versterkte samenwerking binnen het Nederlandse NAP

Het NAP 1325 partnerschap valt of staat met effectieve landengroepen, regelmatig contact, overleg en uitwisselingsmomenten tussen alle relevante ondertekenaars. Dus niet alleen de organisaties die een van de 8 programma's uitvoeren van het NAP, maar ook de organisaties en vertegenwoordigers van de diverse ministeries en Nationale Politie die op een andere manier betrokken zijn bij de vredes- en veiligheidsvraagstukken in een van de 8 focuslanden.

In 2017 zette WO=MEN zich zo goed als mogelijk in voor **de facilitering en coördinatie** van deze samenwerking, via onder andere:

- = Het **aanjagen, faciliteren en begeleiden** van landengroep bijeenkomsten. Een effectiviteitsslag willen we hier in 2018 nog op doorvoeren met de diverse betrokkenen.
- = **Organisatie** van brede NAP bijeenkomsten, waaronder het bi-annual NAP 1325 event op 10 oktober met key note speeches van Pieter-Jan Kleiweg de Zwaan (Plaatsvervangend Directeur Generaal Politieke Zaken, min BZ), Lt. Generaal Martin Wijnen (Plaatsvervangend Commandant der Strijdkrachten) en Farah Karimi (Directeur Oxfam Novib).
- = **Faciliteren en coördineren** van thematische samenwerking, zoals tijdens de bi-annual op 10 oktober waarbij 2 side sessies werden georganiseerd op de VNVR en op de binnenlandse 1325 agenda.
- = **Begeleiden en informeren** van (potentiële) ondertekenaars over relevante meetings, fondsen, etc,

via o.a. het opstellen en uitsturen van een structurele NAP Signatory Update, up-to-date houden van de NAP website, actief houden van de NAP Twitteraccount, etc.

Punten die nog niet in 2017 zijn doorgevoerd, maar waarop door WO=MEN en diverse NAP ondertekenaars wel veel voorwerk is verricht, zijn o.a. het opzetten van een M&E framework voor het hele NAP (niet alleen de 8 programma's) en aansturing op duidelijkere betrokkenheid van o.a. het ministerie van OC&W. WO=MEN is voor een aantal cruciale stappen hierin afhankelijk van het min BZ en hoopt daarin met de nieuwe – vaste – NAP 1325 coördinator aan min BZ zijde snel voortgang te kunnen boeken het komende jaar.

4.5 Duurzaam Economische Ontwikkeling

Algemeen

Vrouwen leveren wereldwijd een cruciale bijdrage aan zowel de formele als informele economie. Met hun kennis en kunde zijn ze een motor van ontwikkeling. Zij worden echter op vele fronten geconfronteerd met ongelijke kansen, en zijn onevenredig de dupe van niet-duurzame economische ontwikkelingen. Het is van groot belang deze ongelijkheid aan te pakken, zowel om de rechten van vrouwen te waarborgen en als voorwaarde voor een inclusieve en duurzame economie.

In 2017 heeft het WO=MEN netwerk zich onverminderd ingezet voor **genderjustice duurzame economische ontwikkeling**. Dit hebben we op verschillende manieren gedaan.

Doelstelling 1: Borgen van vrouwenrechten en gendergelijkwaardigheid binnen het Nederlandse handels- en ontwikkelingsbeleid met specifieke focus op female decent work en female entrepreneurs

In economisch opzicht is er wereldwijd nog geen gelijkheid tussen mannen en vrouwen. De arbeidsparticipatie van vrouwen blijft achter in vergelijking met mannen. Vrouwen hebben – in vergelijking met mannen – minder recht op en toegang tot land, technologie en financiële middelen. En vrouwen verdienen wereldwijd een stuk minder, gemiddeld 10 tot 30%, dan hun mannelijke collega's voor hetzelfde werk.⁶ Het Nederlandse buitenlandbeleid kan daar positieve veranderingen in aanbrengen.

WO=MEN zet zich al jaren in voor **borging van vrouwenrechten en gendergelijkwaardigheid binnen het Nederlandse handels- en ontwikkelingsbeleid**. In 2017 zette WO=MEN deze rol voort met focus op female decent work en female entrepreneurship via onder andere:

- = Inhoudelijke bijgedragen die geresulteerd hebben in een **aantal moties over gender en vrouwenrechten** die door de Tweede Kamer zijn aangenomen tijdens de Begrotingsbehandeling van de commissie Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking.
- = 2pager "**Je gaat het pas zien.....als je het door hebt**" die samen met de werkgroep DEO is ontwikkeld. De 2pager is overhandigd aan (nieuwe) Tweede Kamerleden tijdens de ontbijtsessie

---

⁶ <http://www.worldbank.org/en/topic/gender/publication/gender-at-work-companion-report-to-world-development-report-2013-jobs>

die WO=MEN in juni heeft georganiseerd. De 2pager en de inhoudelijke ontbijtsessie hebben geresulteerd in verhoogde aandacht van Tweede Kamerleden voor dit thema. Dit is gebleken uit de uitnodiging van een aantal Tweede Kamerleden voor bilaterale gesprekken en uit de kritische vragen tijdens Algemene Overleggen van de commissie Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking en de moties die bij de Begrotingsbehandeling zijn ingebracht.

- = **Verhoogde aandacht** door gezamenlijke lobby rondom **GBV@Work**⁷ voor de ILO conventie van 2018.
- = Het **adviseren van de RVO** over de inzet van gender experts WO=MEN binnen Nederlandse handelsbeleid en de rol van ambassades bij het bevorderen van female decent work en female entrepreneurs. Hierdoor is verhoogde aandacht geweest voor deze thema's binnen het Nederlandse handelsbeleid.

Doelstelling 2: Borgen van gender en vrouwenrechten in Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen

Sinds een aantal jaren is er steeds meer aandacht van zowel de overheid als het bedrijfsleven voor Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (IMVO). Zo sluiten de overheid, het bedrijfsleven en het maatschappelijke middenveld sinds 2015 convenanten omtrent IMVO om de ergste misstanden in de Nederlandse sectoren uit te bannen. WO=MEN zet zich al jaren in voor **het nut (business case) en de noodzaak van een gender-sensitieve benadering en vrouwenrechten** binnen IMVO. In 2017 is WO=MEN:

- = **de kritische waakhond** geweest als het gaat om borging van gender en vrouwenrechten binnen de IMVO sectorconvenanten. Dit heeft er mede voor gezorgd dat vrouwenrechten één van de prioritaire thema's is gebleven binnen de IMVO sectorconvenanten. Dit is ook bevestigd door minister Ploumen die in een brief aan de Tweede Kamer (februari 2017) heeft aangegeven dat binnen de IMVO sectorconvenanten er expliciet aandacht moet zijn voor de schending van vrouwenrechten. WO=MEN heeft hiervoor inhoudelijke input gegeven in lobbybrieven en bilaterale gesprekken. Dit heeft er toe geleid dat Tweede Kamerleden kritische vragen hebben gesteld aan de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking over de positie van vrouwen binnen de IMVO sectorconvenanten.
- = **actief benaderd door de SER** om specifieke kennis en ervaring over gender en vrouwenrechten in te brengen in:
  - o de verkennende bijeenkomst over IMVO binnen de toeristische sector;
  - o de informatiefase van het IMVO convenant in de metallurgische sector, de sectoren verzekeringen en pensioenen;
  - o de ontwerpfase (onderhandelingen) van het IMVO sectorconvenant in de natuursteensector.
- = **de verbindende schakel geweest** tussen diverse leden die betrokken zijn bij de IMVO sectorconvenanten. Hiervoor zijn bilaterale gesprekken gevoerd en bijeenkomsten voor georganiseerd. Daarnaast is ook een kennissessie georganiseerd voor leden van de werkgroep DEO over de aanpak van vrouwenrechten in IMVO en de rol van de sectorconvenanten daarbinnen.

Doelstelling 3: Vergroten genderkennis en het versterken gendergelijkwaardigheidsbeweging

Binnen het WO=MEN platform is veel genderkennis over diverse thema's waaronder duurzame economische ontwikkeling. De kennis wordt ingebracht door institutionele en individuele leden.

WO=MEN wil het hét kenniscentrum zijn op Gender en Duurzame Economische Ontwikkeling en wil met deze kennis de (internationale) gendergelijkwaardigheidsbeweging versterken. In 2017 heeft WO=MEN hieraan bijgedragen door:

---

⁷ Gender Based Violence at Work

- = **Kennissessies** te organiseren tijdens bijeenkomsten van de werkgroep DEO over o.a.:
  - o Gender Action Learning System;
  - o CSW Women's economic empowerment and the changing world of work;
  - o Strategische partnerschappen die specifiek werken op gendergelijkheid en vrouwenrechten;
  - o IMVO.
- = **Kennisdeling** van rapporten van leden en niet-leden via de website en Gendernet.
- = **Versterken gendergelijkwaardigheidsbeweging** door onderhouden van contacten en kennisuitwisseling met internationale gender- en vrouwennetwerken zoals WIDE+. Ook is via het strategisch partnerschap Count Me In!⁸ kennisuitwisseling geweest over economische rechtvaardigheid en in het bijzonder de IMVO sectorconvenanten.
- = **Kennisuitwisseling** van gender in relatie tot specifieke thema's binnen duurzame economische ontwikkeling bij andere netwerken zoals Living Wage Lab⁹.

---

⁸ Dit feministische consortium wordt gevormd door CREA, Just Associates (JASS), AWID, Urgent Action Fund en MamaCash in *the lead*. Als strategisch partner adviseert en versterkt WO=MEN het consortium op de thema's duurzame financiering van vrouwenrechtenorganisaties, economische rechtvaardigheid en gendergerelateerd geweld.'

⁹ Platform voor co-creatie en experimenten op het gebied van leefbaar loon in de agro-food industrie.

5. Hoe is WO=MEN georganiseerd?

5.1 Leden en ALV

Het WO=MEN netwerk telt 125 individuele leden en 50 institutionele organisaties. (bijlage 1)

Onze leden zijn cruciaal en bepalend voor de keuze voor strategieën en (sub)thema's. Zoals eerder aangestipt werken zij op functionele wijze samen in werkgroepen, sub-netwerken, gelegenheids-coalities, tijdens bijeenkomsten, voor specifieke vragen of gelegenheidsacties op actuele thema's. De verschillende werkgroepen stemmen regelmatig de strategische agenda af.

In 2017 heeft er één Algemene Leden Vergadering plaats (ALV) plaatsgevonden in het voorjaar. In deze ALV heeft het bestuur verantwoording afgelegd over het jaarverslag en de jaarrekening 2016 en die zijn vervolgens goedgekeurd.

Door sneeuwval in december reden er geen treinen en hebben we de najaars-ALV schriftelijk afgehandeld. Het Meerjarenplan 2018-2021 is vastgesteld en alle opmerkingen zijn verwerkt. Het plan ligt ter goedkeuring voor bij het min BZ.

De ALV is dé plek om gezamenlijk na te denken over de richting en prioriteiten van WO=MEN en om lacunes te signaleren, nieuwe initiatieven te starten en collega's te wijzen op interessante ontwikkelingen. De ALV wordt ook gebruikt voor matchmaking en kennisuitwisseling. In het voorjaar hebben we een verdiepende sessie georganiseerd .

De leden zijn nauw betrokken in de thematische werkgroepen:

- = Duurzame Ondersteuning / Politieke coördinatie;
- = Duurzame Economische Ontwikkeling en klimaat;
- = Gender, Vrede & Veiligheid.

Jaarlijks stellen de werkgroepen plannen op met onderwerpen waarop zij zich willen richten binnen het desbetreffende thema. Iedere werkgroep wordt gecoördineerd en ondersteund door een lid van het secretariaat. Gestreefd wordt naar (roulerend) voorzitterschap van een werkgroep door een lid, hoewel dat niet altijd mogelijk is vanwege bijvoorbeeld capaciteitsgebrek bij leden.

5.2 WO=MEN organisatie

Het secretariaat van WO=MEN bestaat momenteel, inclusief de directeur-bestuurder, uit 5,6 fte. Het team bestaat uit een controller, inhoudelijk programma managers Duurzame Economische Ontwikkeling, Gender, Vrede & Veiligheid, Coördinatie Politiek en programma coördinator NAP1325, fondswerver en de secretariële ondersteuning. We hebben een team van ervaren, senior posities, maar hebben het afgelopen jaar ook scherp aan de wind moeten varen. Vaak te scherp zelfs. Met dit relatief kleine team hebben we, om ons werk toch naar behoren te kunnen doen en te voldoen aan de wensen en verwachting van leden, partners en donoren, meer uren gemaakt dan eigenlijk beschikbaar waren en verantwoord was. Dit kan slechts voor een korte periode en kan niet voortduren zonder roofofbouw te plegen en in te boeten op kwaliteit. We zien 2017 dan ook echt als een overgangsjaar van grote bezuinigingen om een opgelopen tekort in de jaren voor 2016 om te buigen. Het is ons op deze manier gelukt om het negatieve vermogen substantieel te verkleinen. Gelukkig is het nu ook gelukt om met diverse programma's en met de financiering van een nieuw meerjarenplan door het ministerie van Buitenlandse Zaken weer met vertrouwen naar de toekomst te kijken en naar het verder geleidelijk terugbrengen van het negatieve vermogen.

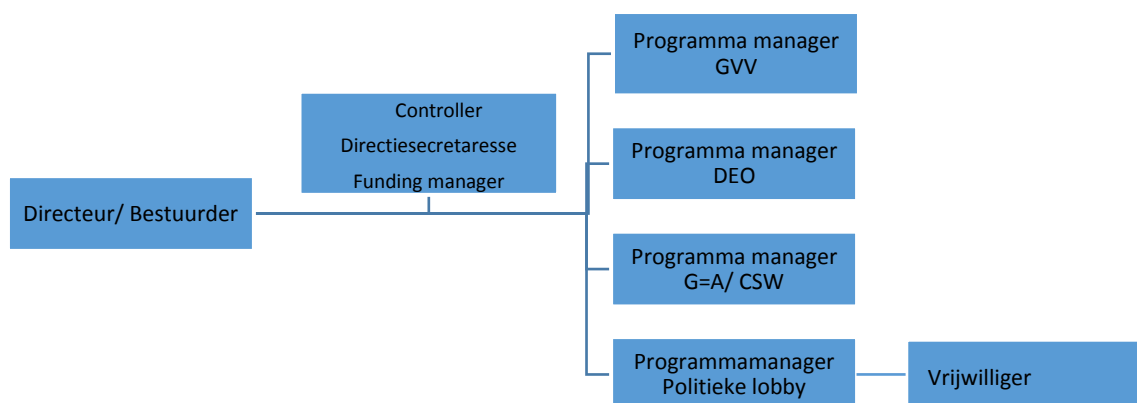
Begin 2017 heeft de Raad van Toezicht besloten tot de invoering van de cao Sociaal Werk. Alle arbeidsovereenkomsten zijn in overeenstemming gebracht met deze cao. De functies zijn vastgesteld en beoordeeld op basis van het functiehuis 'Goede Doelen', als aanvulling op het functiegebouw in de betreffende cao. Alle functioneringsgesprekken hebben eind 2017 plaatsgevonden.

De invoering van de cao Sociaal Werk heeft gezorgd voor:

- = Duidelijkheid van rechten en plichten werkgever en werknemer;

= Marktconforme beoordeling van alle functies.

De structuur van de Organisatie is eind 2017 als volgt vormgegeven:

Het bureau bestaat eind 2017 uit 7 medewerkers en 1 vrijwilliger:

Directeur/ bestuurder:	Edith van der Spruit		36 uur
Programma managers:	Laila Ait Baali	Politiek coördinator	36 uur
	Anne Floor Dekker	GVV/ NAP1325	28 uur
	Carina Bos	Funding/ relatie	12 uur
	Margriet van der Zouw	CSW/ DEO	36 uur
Controller	Yvette Keen-Middendorp		20 uur
Directie secretaresse/com	Ans Lavèn		32 uur
Vrijwilliger	Jordana Hiltrop		16 uur

WO=MEN werkt ieder jaar met een aantal vrijwilligers. In 2017 zijn vijf vrijwilligers werkzaam geweest op diverse terreinen. Anne Kwakkenbos, NAP coördinatie, is vertrokken naar Cordaid. Anne Floor Dekker heeft de taken van NAP coördinatie erbij gedaan tot eind 2017. Yvette Keen-Middendorp is halverwege het jaar begonnen om Hans Schweers te vervangen.

5.3 Evaluatie

Uit de in 2017 gehouden evaluatie van het Programma Kennisplatform, Agendasetting, Voorlichting en Advies 2014 – 2017 van WO=MEN door het min BZ, waarbij dertien leden van WO=MEN waren betrokken, zijn de volgende aanbevelingen gedaan:

- = Investeren in de netwerkfunctie van het Gender Platform en van een groter netwerk faciliterende rol als secretariaat van WO=MEN.
- = Formuleren van een heldere, meer concrete visie en een duidelijke koers.
- = Bepalen van een meer gefundeerde positie als Dutch Gender Platform binnen de mondiale beweging voor vrouwenrechten en genderrechtvaardigheid.
- = Verbeteren van de profilering van het Dutch Gender Platform in de Nederlandse maatschappij:
  - o een heldere communicatiestrategie;
  - o de verbindende factor tussen internationale genderrechtvaardigheidsprocessen en de nationale emancipatieagenda;
  - o nauwer contact leggen met strategische actoren en sociale bewegingen in Nederland zoals de milieubeweging, voedsel anders beweging, vakbonden, mensenrechtenbeweging;

- = Functioneler maken van de organisatiestructuur en de werkwijze van de lobbyfunctie van WO=MEN, ten behoeve van de slagvaardigheid en kwaliteit van de lobbyacties:
  - o kleine lobbykerngroepen in elke werkgroep, bestaande uit krachtige, goed geïnformeerde en ervaren lid organisaties;
  - o regelmatig vormen van gelegenheidscoalities;
  - o frequenter bepalen van de strategische lobbyagenda en strategie en afspreken van een regelmatige contactfrequentie voor de leden van de lobbykerngroep;
  - o afstemming en coördinatie van de strategische lobby agenda tussen de drie lobbykerngroepen;
  - o effectieve coördinatie en afstemming met andere netwerken in Nederland binnen het veld van Ontwikkelingssamenwerking;
  - o verlichten van de functie van het secretariaat in de lobby, en wat meer verantwoordelijkheid aan de lid organisaties zelf geven, door het coördinatorschap per werkgroep te laten delen met een roulerend coördinator uit de institutionele leden. Hierdoor krijgt het secretariaat meer tijd voor de brede faciliterende functie van het netwerk.
- = Toewerken naar een constructieve en gelijkwaardige samenwerkingsrelatie tussen WO=MEN en het Ministerie van BZ.
- = Verbeteren van de kwaliteit van de rapportages: MJP, jaarplannen, jaarverslagen.

Deze aanbevelingen hebben we meegenomen bij het opstellen van het nieuwe Meerjarenplan 2018-2021 voor zover het nog niet werd geïmplementeerd in 2017.

5.4 Rapportage

De belangrijkste rapportage van WO=MEN is ons Jaarverslag en Jaarrekening, die worden vastgesteld door de ALV. Uit de evaluatie is naar voren gekomen dat WO=MEN in de uitvoering van het programma heeft meebewogen met ontwikkelingen in de interventielogica. Werken aan sociale transformatie brengt met zich mee dat we meebewegen met hetgeen er maatschappelijk en politiek speelt.

Geconstateerd was dat er geen duidelijke lijn is in de weergave van de jaarplannen en jaarverslagen over de diverse jaren. Daardoor is het vanuit de verslagen moeilijk om conclusies te trekken over de meerjarige effectiviteit. Uit interviews met leden, samenwerkende partners en secretariaat is wel naar voren gekomen dat WO=MEN een sterk merk is met korte lijnen richting bestuur en politiek. Een dynamisch en breed maatschappelijk netwerk waar strategie- en kennisuitwisseling plaatsvindt op het gebied van vrouwenrechten en gendergelijkheid.

Met ingang van het nieuwe meerjarenprogramma zullen we extra aandacht besteden aan een eenduidige methode van **monitoren en rapportage** van onze meerjarige activiteiten en resultaten met behoud van onze transformatieve rol.

6. Hoe ziet de continuïteit eruit van WO=MEN?

6.1 Belangrijkste afwijkingen inkomsten 2017

In de begroting van 2017 was een positief resultaat geprognostiseerd van € 5.000. Dit hebben we kunnen uitbouwen naar een positief resultaat van € 35.391.

De afwijkingen van de baten en lasten ten opzichte van de begroting zijn:

Subsidies: Min. van Defensie / NATO	€ -15.000	Minder inkomsten dan begroot doordat subsidie niet is toegekend.
Projectsubsidies	€ -118.175	Minder inkomsten dan begroot doordat niet alle projectsubsidies zijn toegekend.
Contributie: leden institutioneel	€ -31.987	Minder nieuwe grote institutionele leden dan begroot.
Contributie: leden individueel	€ +2.256	Hogere inkomsten door hogere bijdragen.
Overige inkomsten	€ +2.879	Betreft additioneel gedeclareerde uren/kosten bij derden.
BATEN	€ -160.027	
Personeelskosten	€ +141.692	Lagere personeelskosten dan begroot doordat vacatures niet zijn ingevuld. In 2017 waren er gemiddeld 6,7 fte (2016: 7,3 fte) tegen een lager gemiddeld salaris.
Organisatiekosten	€ +50.239	De organisatiekosten zijn lager dan begroot door: <ul style="list-style-type: none"> - Een adequate beheersing van de kosten: <ul style="list-style-type: none"> o Accountantskosten; o Automatiseringskosten; o Kantoorkosten; o Inhuur van derden; o Telefoonkosten. - Vrijwel geen vorderingen die oninbaar bleken te zijn. Begroot was € 11.000,00. Per 31 december 2017 kon de voorziening dubieuze debiteuren daardoor vrijvallen.
Kosten activiteiten	€- 3.156	De directe kosten zijn hoger dan begroot, met name doordat: <ul style="list-style-type: none"> - Geen directe kosten voor de Women's March waren begroot. - Geen accountantskosten voor Count Me In ! onder lobby algemeen waren begroot. In 2017 zijn kosten voor de controle over 2016 en 2017 verantwoord.
Overige baten en lasten	€ + 1.643	Betreft kleine correcties met betrekking tot voorgaande jaren.
LASTEN	€ +190.418	
Verschil	€ 30.391	Begroting 2017 was € 5.000 geprognostiseerd

6.2 Continuïteit

Het positieve resultaat van 2017 van € 35.391 wordt ingezet om het negatieve Eigen Vermogen te verkleinen. Door verliezen vóór 2016 is het Eigen Vermogen van de vereniging per 31 december 2017 nog € 43.470 negatief. Gelukkig is het voortbestaan van de vereniging gewaarborgd door het binnenhalen van nieuwe projectgelden en het meerjarenplan 2018-2021 voor het Min BZ. Om het negatieve vermogen verder te verkleinen en een gezond Eigen Vermogen te realiseren, zetten we de komende jaren in op een klein positief resultaat.

Gezien de resultaten in jaarrekening 2017, verwachte toekomstige positieve resultaten en de wetenschap dat donoren en leden nog steeds en opnieuw bereid zijn de vereniging financieel te blijven steunen, zijn grondslagen voor waardering en resultaatbepaling gebaseerd op de continuïteit van de vereniging.

De doelstelling voor 2016 en 2017 was een kostenvermindering van minimaal 20 % ten opzichte van 2015. De volgende maatregelen hebben inmiddels tot 40% minder uitgaven geleid:

- = Het niet invullen van vacatures en urenvermindering controlling leverde een besparing van 22% op de totale personeelskosten.
- = Een adequate beheersing heeft geleid tot lagere organisatiekosten, met name lagere accountantskosten en automatiseringskosten.
- = Verandering van de organisatieaansturing met het aantreden van de directeur en een nieuwe controller heeft geleid tot:
  - o Effectieve inzet van uren: 1 x goed, geen controle op controle;
  - o Bewustwording vergroten van de medewerkers door ze te betrekken en verantwoordelijk te maken voor de financiële gang van zaken binnen de organisatie en kostendekkende programma's, inclusief personele uren, reiskosten, telefoonkosten, overhead, etc.
  - o Procedure tijdschrijven aanscherpen;
  - o Geen inhuur derden tenzij noodzakelijk voor projecten waar financiering tegenover staat;
  - o Donoren bewust maken van de kostprijs van WO=MEN.
- = Beperking internationale reiskosten.

Inkomsten zullen worden verhoogd door indiening en samenwerking met alliantiepartners, welke positieve gevolgen hebben voor het budget en de resultaten vanaf 2018. Het betreft:

- = **Samen Werkt Het**, betreft een alliantie van WOMEN Inc, Clara Wichmann, de Nederlandse VrouwenRaad, Movisie en WO=MEN. De Alliantie zet zich in op het doorbreken van stereotype beeldvorming en het bevorderen van de gelijke positie van vrouwen en mannen op de arbeidsmarkt, op gebied van inkomen en onbetaalde zorgtaken. WO=MEN vormt hierbij de link tussen de nationale en internationale agenda, ofwel maatschappelijke en politieke ontwikkelingen

op onder andere EU en VN niveau en hoe die kunnen bijdragen aan verbetering van gendergelijkheid op de Nederlandse arbeidsmarkt. Dit programma loopt van 2018 – 2022. **De jaarlijkse inkomsten voor WO=MEN bedragen € 101.600.**

- = **Commission on the Status of Women en de CEDAW schaduwrapportage**, betreft een samenwerking van WO=MEN met Atria en het Netwerk VN-Vrouwenverdrag. De alliantie voert de procescoördinatie maatschappelijk middenveld voor het **internationaal emancipatiebeleid** voor de jaren 2018-2021 uit. In dit project zorgen we ervoor dat Nederland kan voldoen aan haar inspannings- en monitoringsverplichtingen omtrent het CEDAW Verdrag. Het Netwerk VN-Vrouwenverdrag produceert schaduwrapportage(s) en samen zorgen we voor een kritisch 'tegen' geluid vanuit het maatschappelijk middenveld. Daarnaast coördineren we de inbreng vanuit het maatschappelijk middenveld voor de jaarlijkse vergadering van de UN Commission on the Status of Women in New York en ondersteunen we de regeringsdelegatie in New York. **De jaarlijkse inkomsten voor WO=MEN bedragen € 73.984.**
- = Indiening van nieuw Meerjarenplan 2018-2021 bij het min BZ. De jaarlijkse inkomsten voor WO=MEN bedragen € 400.000.
- = Om ervoor te zorgen dat WO=MEN niet afhankelijk is van een enkele donor, wordt ook ingezet op het aanwerven van nieuwe fondsen. Hiervoor is een fondsenwervingsplan opgesteld.

7. Follow up accountantsverslag 2016

In het accountantsverslag 2016 zijn een aantal punten aangegeven die extra aandacht behoeven van WO=MEN. Het verbeteren van de administratieve organisatie en interne controles is een voortdurend proces binnen WO=MEN. In 2017 heeft WO=MEN de volgende acties ondernomen om de administratieve organisatie en de bijbehorende beheersmaatregelen te verbeteren.

Het betrof de volgende punten:

- = Afspraken met subsidieverstrekkingen worden niet afzonderlijk geregistreerd of gemonitord in een project- of verplichtingenadministratie (financieel risico gekwantificeerd als laag).
- = Betalingsbevoegdheden zijn ruim ingestoken (financieel risico gekwantificeerd als laag).
- = Ontbreken van een sluitende urenregistratie (financieel risico gekwantificeerd als laag).
- = Ontbreken van adequate periodieke managementrapportages (financieel risico gekwantificeerd als laag).

Ten aanzien van de geconstateerde tekortkomingen heeft WO=MEN in 2017 de volgende maatregelen getroffen:

- = Opbrengsten/afspraken met subsidievertrekkers:
  - o Alle contracten met donoren zijn ondertekend en gearchiveerd;
  - o Het realiseren van een adequate projectenadministratie gekoppeld aan de financiële administratie is zeer gewenst. Vanwege onvoldoende middelen is dit in 2017 nog niet gerealiseerd;
  - o Een financieel systeem, inclusief projectenadministratie en urenregistratie, dat beter aansluit bij de huidige organisatie en tussentijds beter inzicht in de resultaten geeft, is opgenomen in de begroting voor 2018.
- = Inkoopproces en betalingsproces:
  - o Directeur en lid RvT hebben geen toegang tot de financiële administratie;
  - o Directeur is alleen bevoegd tot het uitvoeren van de door de controller klaargezette betalingen;
  - o Lid RvT is alleen bevoegd tot een nooduitbetaling. Dit heeft niet plaatsgevonden in 2017.
  - o Functiescheiding tussen het klaarzetten van betalingen door de controller en autorisatie/verzenden van betalingen door de directeur wordt in 2018 ook doorgevoerd in het betalingsprogramma van Triodos.
- = Personeelsproces:
  - o Er is een sluitende urenregistratie in Excel voor alle medewerkers, m.u.v. de directeur. Uren worden per kwartaal vastgelegd en getekend door de medewerker en de directeur.
  - o M.i.v. 2018 zal iedereen uren registreren.
  - o Omdat de verwerking van de urenstaten relatief veel tijd kost, is het gewenst dat de urenregistratie vanaf 2018 wordt vastgelegd in een projectadministratie. Hierdoor kan tussentijds beter inzicht in gerealiseerde uren en kosten per project worden verkregen.
- = Interne financiële rapportage/ periodieke afsluiting:
  - o Maandelijks wordt door de controller een vergelijking gemaakt tussen de begrote inkomsten/kosten en de gerealiseerde inkomsten/kosten inclusief een geprognostiseerd resultaat;
  - o Maandelijks wordt door de controller een liquiditeitsprognose opgesteld;
  - o Beide analyses worden tevens behandeld in de RvT vergaderingen;
  - o Indien de begroting wordt bijgesteld wordt dit vastgesteld door RvT en ALV;
  - o Kwartaal rapportages, ten dele handmatig uitgevoerd;
  - o Een financieel systeem, inclusief projectenadministratie, dat beter aansluit bij de huidige organisatie en leidt tot verbeterde tussentijdse rapportages is gepland voor 2018. Het huidige financiële systeem heeft zeer beperkte rapportagemogelijkheden.

8. Financiële jaarrekening

8.1 Balans

BALANS PER 31 DECEMBER 2017 (na resultaat bestemming)

(in euro's)

ACTIVA	31-12-2017	31-12-2016
Vaste activa		
Materiële vaste activa	5.458	6.651
	-----	-----
	5.458	6.651
Vlottende activa		
Debiteuren	375	12.703
Overige vorderingen en overlopende activa	99.554	36.448
	-----	-----
	99.929	49.151
Liquide middelen	187.552	235.609
	-----	-----
	292.939	291.411
	=====	=====

PASSIVA	31-12-2017	31-12-2016
Eigen vermogen		
Reserves		
Overige reserve	-43.470	-78.861
	-----	-----
	-43.470	-78.861
 Kortlopende schulden		
Leveranciers	6.738	3.788
Belasting en sociale lasten	40.922	31.759
Overige schulden en overlopende passiva	288.749	334.725
	-----	-----
	336.409	370.272
	-----	-----
	292.939	291.411
	=====	=====

8.2 Rekening van baten en lasten

REKENING VAN BATEN EN LASTEN OVER HET JAAR 2017

(in euro's)

BATEN	begroting 2017	resultaat 2017	resultaat 2016
Subsidies/bijdragen	350.000	335.000	393.696
Project subsidies	278.000	159.825	216.421
Contributie leden	146.000	116.269	116.416
Overige eigen inkomsten	0	2.879	31
	-----	-----	-----
Totale baten	774.000	613.973	726.564
	=====	=====	=====
LASTEN			
Personeelskosten	553.000	411.308	434.338
Organisatiekosten	177.000	126.761	193.955
Activiteiten	38.000	41.156	77.393
Overige baten en lasten	1.000	-643	3.021
	-----	-----	-----
Totale lasten	769.000	578.582	708.707
	=====	=====	=====
Rente lasten	0	0	-150
	-----	-----	-----
Totale rente	0	0	-150
	=====	=====	=====
Totaal exploitatieresultaat	5.000	35.391	17.707
	=====	=====	=====
<u>Als volgt te onttrekken:</u>			
Algemene reserve	5.000	35.391	17.707
	-----	-----	-----
Resultaat na bestemming	0	0	0
	=====	=====	=====

8.3 Grondslagen voor de financiële verslaglegging

Algemeen

De financiële verslaggeving is opgesteld volgens de bepaling van RJ 640.

De opbrengsten en kosten worden, voor zover niet anders is vermeld, toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen kostprijs onder aftrek van een 5 jarige lineaire afschrijving.

Vorderingen

De vorderingen worden opgenomen tegen de nominale waarde, voor zover noodzakelijk onder aftrek van een voorziening voor het risico van oninbaarheid. De overige vorderingen bestaan uit een nog te ontvangen subsidies/bijdragen en vooruitbetaalde kosten voor het komend boekjaar.

Liquide middelen

De liquide middelen staan, zover niet anders vermeld, ter vrije beschikking van de vereniging.

Pensioenregeling

De vereniging heeft voor haar werknemers een externe pensioen regeling getroffen, die gekwalificeerd wordt als een pensioenregeling, waarbij de toezegde pensioenuitkeringen gebaseerd zijn op het middelloon. Deze pensioenregeling is ondergebracht bij de St Pensioenfonds Zorg en Welzijn en wordt - conform de in de Richtlijnen van de Jaarverslaggeving aangereikte vereenvoudiging - in de jaarrekening verwerkt als toegezegde bijdrageregeling. Dit betekent dat de over het boekjaar verschuldigde premies als kosten worden verantwoord.

De risico's die niet door de verzekering zijn afgedekt (met name prijsindexatie) komen niet tot uitdrukking in een in de balans opgenomen voorziening. Informatie over eventuele tekorten en gevolgen hiervan voor de pensioenpremie's in de toekomstige jaren is niet beschikbaar.

De pensioenen zijn onder gebracht bij Pensioenfonds Zorg en Welzijn. De dekkingsgraad per 31 december 2017 bedraagt 101,1% (31 december 2016: 90,1 %, 31 december 2015: 97 %).

Kortlopende schulden

De kortlopende schulden hebben een verwachte looptijd van maximaal één jaar.

Grondslagen voor de resultaatbepaling

Algemeen

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de baten en alle hiermee verbonden, aan het verslagjaar toe te rekenen lasten. De lasten worden bepaald met inachtneming van de hiervoor vermelde waarderingsgrondslagen.

Resultaten worden verantwoord in het jaar waarin een overschot is gerealiseerd. Lasten worden in aanmerking genomen in het jaar waarin deze voorzienbaar zijn.

De overige baten en lasten worden toegerekend aan de verslagperiode waarop deze betrekking hebben.

Continuïteitsparagraaf

In de begroting van 2017 was een positief resultaat geprognostiseerd van € 5.000. Dit hebben we kunnen uitbouwen naar een **positief resultaat van € 35.391**. Het positieve resultaat zal worden ingezet om het negatieve eigen vermogen te verkleinen. Hierdoor komt **het Eigen Vermogen** van de vereniging per 31 december 2017 op **€ -43.470**. Het voortbestaan van de vereniging is afhankelijk van de bereidwilligheid van donoren om subsidies te verstrekken en het realiseren van maatregelen ter verbetering van het resultaat over komende jaren. Op basis van de jaarrekening 2017, de verwachte toekomstige positieve resultaten en de veronderstelling dat donoren en leden bereid zijn de vereniging financieel te blijven steunen, zijn grondslagen voor waardering en resultaatbepaling gebaseerd op continuïteit van de vereniging.

8.4 Toelichting op de balans per 31 december 2017

VASTE ACTIVA

(in euro's)

Website

Stand per 1 januari
2017

Aanschafwaarde	0
Cumulatieve afschrijving	0

Boekwaarde per 1 januari 2017	0
-------------------------------	---

Afschrijvingen in 2017	0
saldo mutaties	0

Stand per 31 december 2017

Aanschafwaarde	5.000
Cumulatieve afschrijving	-5.000

Boekwaarde per 31 december 2017	0
---------------------------------	---

Afschrijvingspercentage	33,33%
-------------------------	--------

Overige vaste bedrijfsmiddelen

Stand per 1 januari
2017

Aanschafwaarde	27.383
Cumulatieve afschrijving	-20.732

Boekwaarde per 1 januari 2017	6.651
-------------------------------	-------

Investeringen gedurende 2017	1.913
------------------------------	-------

Afschrijving 2017	-3.106
-------------------	--------

Saldo mutaties	-1.193
----------------	--------

Stand per 31 december 2017

Aanschafwaarde	27.383
Cumulatieve afschrijving	-21.925

Boekwaarde per 31 december 2017	5.458
---------------------------------	-------

Afschrijvingspercentage	20%
-------------------------	-----

VLOTTENDE ACTIVA

	31-12-2017	31-12-2016
<u>Handelsdebiteuren</u>		
Handels debiteuren	375	13.233
Dubieuze debiteuren	0	-530
	-----	-----
	375	12.703
	=====	=====
<u>Overige vorderingen en overlopende activa</u>		
Nog te ontvangen subsidie Ministerie OC&W (programma 2016-2017)	26.000	13.000
Nog te ontvangen subsidie Ministerie van Buitenlandse Zaken (programma 2013-2017)	54.000	0
Nog te ontvangen Hivos (programma 2016-2017)	8.000	0
Vooruit ontvangen facturen	7.120	7.488
Nog te ontvangen bedragen	4.434	0
	-----	-----
	99.554	20.448
	=====	=====
Liquide middelen		
Kas	193	193
Triodos	187.359	235.417
	-----	-----
	187.552	235.609
	=====	=====

VLOTTENDE PASSIVA

	31-12-2017	31-12-2016
Eigen vermogen		
<u>Overige reserves</u>		
Saldi per 1 januari	-78.861	-96.568
Resultaat bestemming	35.391	17.707
	-----	-----
Saldo per 31 december	-43.470	-78.861
	=====	=====
Kortlopende schulden		
<u>Schulden aan leveranciers</u>		
Leveranciers	6.738	3.788
	=====	=====
<u>Belastingen en sociale lasten</u>		
Loonbelasting en sociale premies	30.008	20.118
Af te dragen OB 21%	0	820
Pensioenpremies	10.914	10.820
	-----	-----
	40.922	31.759
	=====	=====
<u>Overige schulden en overlopende passiva</u>		
Vooruit ontvangen subsidie Ministerie van Buitenlandse zaken	24.995	159.995
Vooruit ontvangen subsidie Mama Cash	100.000	100.000
Vooruit ontvangen subsidie Ministerie OC&W	119.802	0
Reservering vakantie toeslag en – dagen, opleidingsbudget	7.989	26.926
Nog te betalen accountantskosten	13.098	15.750
Overlopende passiva	22.865	32.054
	-----	-----
	288.749	334.725
	=====	=====

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Huurovereenkomst

Het huurcontract voor de Korte Poten 9b is aangegaan tot en met 15 oktober 2022 met een verplichting van € 17.600 excl. BTW. Per maart 2018 huurt WO=MEN de totale verdieping en bedraagt de huur € 21.500. Tevens is er een huurovereenkomst voor het in gebruik zijnde kopieerapparaat. Dit contract is verlengd voor een periode van maximaal 32 maanden (€ 198,40 excl. BTW per maand).

Liquide middelen

Ter zake van de huurovereenkomst is een bankgarantie vertrekt ter grootte van € 6.754. Dit bedrag staat niet ter vrije beschikking van de Vereniging.

8.5 Toelichting op baten en lasten over het jaar 2017

(In euro's)

BATEN	begroting 2017	resultaat 2017	resultaat 2016
Subsidies			
Min van Buitenlandse Zaken	270.000	270.000	270.000
Min van OCW / Commission Status of Women	65.000	65.000	104.000
NAVO / Sword / Comm. Effort oefeningen	15.000	0	17.146
Overige			2.550
	-----	-----	-----
	350.000	335.000	393.696
	=====	=====	=====
Projectsubsidies			
Lobby ¹⁰	100.000	100.000	105.000
Vrede en Veiligheid	0	2.125	30.596
NAP- Events	0	5.200	40.000
Duurzame Economische Ontwikkeling ¹¹	40.000	40.000	25.000
The World We Want / Gelijk = Anders	40.000	0	0
Women's March	0	12.500	0
Samenwerking op maat	34.000	0	15.825
Global threats, local solutions	40.000	0	0
Internat. Gender multi party initiative	20.000	0	0
Modern Org. for Devel. Of Educ.	4.000	0	0
	-----	-----	-----
	278.000	159.825	216.421
	=====	=====	=====
Contributie leden			
<u>Institutionele leden</u>			
Amref Flying Doctors	10.000	10.000	5.000
CARE	10.000	10.000	8.000
Cordaid	10.000	20.000	20.000
ICCO	10.000	10.000	8.000
Mama Cash			10.000
Oxfam Novib	10.000	10.000	5.000
Pax	10.000	10.000	10.000
Plan Nederland	10.000	10.000	10.000
Rutgers WPF	10.000	10.000	5.000
Simavi	10.000	5.000	5.000
Overige institutionele leden	52.000	15.013	26.546

¹⁰ De projectsubsidie van Mamacash ad. € 100.000 is de incl. de contributie ad. € 5.000. In 2016 was de contributie opgenomen onder contributie leden.

¹¹ De projectsubsidie ad. €40.000 is inclusief de contributie en betreft € 25.000 voor de werkgroep DEO en € 15.000 voor Lobby, Gender Vrede en Veiligheid.

<u>Individuele leden</u>	4.000	6.256	3.870
	-----	-----	-----
	146.000	116.269	116.416
	=====	=====	=====
Overige eigen inkomsten			
Dienstverlening	0	2.879	31
	-----	-----	-----
	0	2.879	31
	=====	=====	=====

Lasten	begroting 2017	resultaat 2017	resultaat 2016
Personeelskosten			
Lonen en salarissen	441.000	341.601	363.649
Sociale lasten	57.000	58.096	57.875
Pensioenpremie	55.000	31.301	25.541
Ontvangen ziekengeld	0	-19.689	-12.727
	-----	-----	-----
	553.000	411.308	434.338
	=====	=====	=====
Organisatie kosten			
Afschrijvingskosten inventaris	4.000	3.106	3.200
Huisvestingskosten	26.000	30.808	34.842
Bestuurskosten	11.000	9.713	9.339
Accountantskosten	17.000	12.685	26.428
Administratie	3.000	2.087	5.397
Advieskosten	5.000	1.730	1.162
Automatisering / ICT	30.000	18.668	23.257
Porti en papier	5.000	3.455	4.838
Inhuur derden	10.000	3.712	37.016
Communicatie/telefoon	10.000	4.651	7.577
Reiskosten	13.000	11.859	14.910
Verzekering	12.000	11.774	8.558
Kantoorkosten	5.000	867	1.174
Overige personeelskosten	10.000	10.110	12.225
Overige	5.000	1.946	4.412
Mutatie voorziening vorderingen	11.000	-410	-380
	-----	-----	-----
	177.000	126.761	193.955
	=====	=====	=====

	begroting 2017	resultaat 2017	resultaat 2016
Activiteiten			
Gender, Vrede en Veiligheid	9.000	1.643	4.062
Lobby internationaal / CSW	5.000	7.531	8.406
NAP 1325	5.000	2.821	12.990
NAP 1325 Events	0	0	25.045
Algemene lobby	7.000	8.853	1.712
Communicatie & Voorlichting	0	938	1.175
Algemene Leden Vergadering & bijeenkomsten	0	3.901	7.603
Samenwerking Op Maat	9.000	0	5.436
Opkomende / actuele thema's	0	0	301
Matchmaking	0	0	169
Duurzame economische ontwikkeling	1.000	107	2.575
The World We Want	2.000	577	1.814
Women's March	0	13.467	0
Fondsenwerving	0	137	291
Diverse	0	1.181	5.814
	-----	-----	-----
	38.000	41.156	77.393
	=====	=====	=====

Gemiddeld aantal werknemers.

Gedurende 2017 waren er gemiddeld 6,7 fte werkzaam bij de vereniging (2016: 7,3 fte). Per 31 december 2017 heeft WO=MEN 7 medewerkers (5,6 fte) in dienst.

Bezoldiging bestuur.

Onder bestuurskosten is een bezoldiging voor de RvT opgenomen van € 9.400. De leden van de RvT ontvangen € 250,00 per vergadering, de voorzitter ontvangt € 325,00.

9. Overige gegevens

9.1 Statutaire bestemming.

Vooruitlopend op een besluit van de Algemene Leden Vergadering is het positieve resultaat over 2017 ad € 35.391 aan de overige reserves toegevoegd. Het resultaat is reeds verwerkt in de financiële verantwoording voor 2017.

9.2 Accountantsverklaring

Bijlage Leden

Individueel (stand van zaken 31 december 2017)

Ayaan Abukar
Marguerite Appel
Jolein Baidenmann
Peri Bakr
Nanda Baldew
Ines Balkema
Marieke Bemelman
Kitty Bentvelsen
Noura van den Berg
Fenna ten Berge
Conny Bergé
Bas van Bergeijk
Leontine Bijleveld
Indra Biseswar
Babs Bisumbhar
Marly Boonman
Sophie van den Bosch
Jitske Both
Klaas Breetvelt
Lotte Coosen
Anouk Creusen
Inemarie Dekker
Sieth Delhaas
Loeky Droesen
Ireen Dubel
Suzanne Edelkamp
Anouka van Eerdewijk
Åsa Ekvall
Ine van den Emmerik
Erica van Engel
Marjan van Es
Emma Feenstra
Yvonne Floor
Joke Florax
Floor Frank
Froukje Gaasterland
Pepijn Gerrits
Winta Ghebreab
Leonie van Gils
Esther Goedendorp
Verona Groverman
Robien van Gulik
Jyotsna Gupta-Agnihotri
Laura de Haan
Lucy Hall
Karen Hammink
Niki Haringsma
Joke Hartmans
Reina Hekman
Irene Hemelaar
Godelieve van Heteren
Elin Hilwig
Christy Hoefnagels

Jos Hoenen
Sanne Holtslag
Joke Hoogerbrugge
Lucy Hoogland
Liesbeth van der Hoogte
Lily Hutjes-Boelaars
Saskia Ivens
Emma Jansen
Bernadette Jansen
Maaïke Jongepier
Sophieke Kappers
Ceronne Kastelein
Mariël van Kempen
Marthe Kervers
Sophie Kesselaar
Anne Kesteloo
Ina Keuper
Koos Kingma
Clementine Klijberg
Jeanette Kloosterman
Margot Klute
Isabelle Kooij
Tamara Kool
Suman Korenhof-Taneja
Marleen Korver
Annelies Kosijungan
Chantal Kotte
Anne Kwakkenbos
Esther Langen
Miriam Langeveld
Karlijn Leentvaar
Margriet van der Linden
Lucy Maarse
May Maison
Joke Manders
Cecile van Manen
Anne Marinussen
Lin McDevitt-Pugh
Sanne Meijer
Gea Meijers
Monique Mekenkamp
Blanca Méndez
Pepita Mol
Marijke Mooij
Patricia Muñoz Cabrera
Manon Muti
Matilda Nahabedian
Alexandra Nuijen
Anouk van Nuland
Lisa Nussy
Joke Oranje
Els den Os
Thera van Osch

Lilian Peters
Dorine Plantenga
Fleur Posthumus
Nina Pouls
Cornelie Quist
Marjolein Quist
Marina de Regt
Marie-Anne van Reijen
Jan Reynders
Els Rijke
Alide Roerink
Nina de Roo
Emma Ross
Lieke Ruijschoot
Madeleine de Rooter
Haimanot Salvatore
Joni van de Sand
Floor van Schagen
Loes Schenk-Sandbergen
Ellettha Schoustra
Hans Schweers
Petra Seelen
Juultje Seinhorst
Lisa Smit
Manoesjka Snijders
Hanneke Spaans
Ellen Stam
Elisabeth van der Steenhoven
Hillie van de Streek

Tilly Stroosnijder
Jette Swinkels
Kayleigh Tervooren
Wilko Tieben
Pauline van Tol
Jens van Tricht
Laura Troost
Viktorija Veljanoska
Karin Verbaken
Soesila Verhagen-Jainandusing
Christine Verheijden
Han Verhoeven
Angélique Verweij
Saskia Vossenber
Marieke de Vries
Catherine van der Wees
Maaïke de Weijer
Anneke Wensing
Barbara Wessels
Annemarie Westendorp
Gerard Wieffer
Anje Wiersinga
Antia Wiersma
Masha Wight
Jopy Willems
Kidist Woldegabriel
Petra Ybeles Smit
Filip Zoetewij
Nicolien Zuijdgeest

Institutioneel (Stand van Zaken 31 december 2017)

ActionAid
African Sky
Albedo Communicatie
Amref Flying Doctors
bevraag
Both Ends
Briljante Ondernemster
CARE
Choice for youth & sexuality
CNV Internationaal
Cordaid
Defence for Children
Defence for Children
Defensie Vrouwen Netwerk
DonaDaria
Eritrea Vrouwen vereniging
Faraasha Middle East Training & Advisory
Fem4All
Global Network of Women's Shelters
HIVOS
Hollaback! Nederland
ICCO
Ileia
Impunity Watch
Karama
Koninklijk Instituut voor de Tropen (KIT)
Light for the World
MamaCash
Massagehuis, Het
Multicultural Women's Peacemakers Network (MWPN)
Oxfam Novib
Palestine Link
PAX (voorheen IKV Pax Christi)
PBI Nederland
Plan Nederland
Rights4change
Rutgers
Schone Kleren Campagne
Simavi
Stichting CENDDOW (Centre for Diasporas Development Work)
Stichting IWEE
Stichting Mukomeze
Stichting Sundjata
Stichting Vrouwenorganisatie Nederland Darfur (VOND)
Stichting Wadi
Storybureau WYS
Support Trust for African Development (STAD)
Tosangana
Unie van Soroptimistclubs
Vereniging Prisma
Vereniging van Arabische Vrouwen in Nederland
White Ribbon NL
Women Engage for a Common Future (WECF)
Women on Waves
Women Peacemakers Program (WPP)
Women's Initiatives Network
Women's International League for Peace and Freedom Dutch Section (WILPF NL)
WomenWin
YWCA Nederland